

Avfall och kretslopp

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet 52 motionsyrkanden om avfall och kretslopp från den allmänna motionstiden 2012. Motionerna tar upp frågor om bl.a. materialåtervinning, källsortering, sanering av förorenad mark och miljöfarliga vrak. Vissa motionsyrkanden tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden, och dessa behandlas därför förenklat. Utskottet avstyrker samtliga motioner. Betänkandet innehåller elva reservationer och tre särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning	6
Utskottets överväganden	7
Materialåtervinning m.m.	7
Källsortering m.m.	18
Uttjänta fordon m.m.	28
Efterbehandling av förorenade områden	30
Motioner som bereds förenklat	32
Reservationer	34
1. Mål för insamling av matavfall, punkt 1 (S, V)	34
2. Insamlingssystem för matavfall, punkt 2 (MP, V)	34
3. Textilavfall m.m., punkt 3 (S, MP, V)	35
4. Återvinning av metaller m.m., punkt 4 (MP)	36
5. Källsortering, punkt 5 (SD)	37
6. Produkters livslängd m.m., punkt 6 (MP, V)	37
7. Elavfall, punkt 7 (S, V)	38
8. Uppföljning och registrering, punkt 8 (S, MP)	39
9. Forskning om avloppsslam m.m., punkt 9 (S)	40
10. Uttjänta fordon m.m., punkt 10 (SD)	40
11. Miljöfarliga vrak, punkt 12 (S, MP)	41
Särskilda yttranden	42
1. Motioner som bereds förenklat, punkt 13 (S)	42
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 13 (MP)	42
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 13 (SD)	42
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	43
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012	43
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 13	49

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Mål för insamling av matavfall

Riksdagen avslår motion

2012/13:MJ455 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 47.

Reservation 1 (S, V)

2. Insamlingssystem för matavfall

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:MJ391 av Gunnar Axén (M) och

2012/13:N405 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkandena 12 och 13.

Reservation 2 (MP, V)

3. Textilavfall m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:U327 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 32 och

2012/13:MJ226 av Elin Lundgren (S).

Reservation 3 (S, MP, V)

4. Återvinning av metaller m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:MJ326 av Carina Adolfsson Elgestam (S),

2012/13:MJ335 av Gunilla Nordgren (M) och

2012/13:N306 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkandena 1–4.

Reservation 4 (MP)

5. Källsortering

Riksdagen avslår motion

2012/13:MJ204 av Lars-Axel Nordell och Penilla Gunther (båda KD).

Reservation 5 (SD)

6. Produkters livslängd m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:U327 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 31,

2012/13:MJ277 av Ulrik Nilsson (M) och

2012/13:MJ439 av Jan Ericson (M).

Reservation 6 (MP, V)

7. Elavfall

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:MJ273 av Eva Sonidsson och Jasenko Omanovic (båda S),

2012/13:MJ382 av Betty Malmberg (M) och

2012/13:MJ434 av Jan Ericson (M).

Reservation 7 (S, V)

8. Uppföljning och registrering

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:MJ373 av Anita Brodén (FP) och

2012/13:MJ455 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 48.

Reservation 8 (S, MP)

9. Forskning om avloppsslam m.m.

Riksdagen avslår motion

2012/13:MJ425 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkandena 13 och 14.

Reservation 9 (S)

10. Uttjänta fordon m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:T449 av Josef Fransson och Thoralf Alfsson (båda SD) yrkande 4,

2012/13:T477 av Anders Ygeman m.fl. (S) yrkande 42,

2012/13:MJ274 av Leif Pagrotsky och Sven-Erik Bucht (båda S),

2012/13:MJ284 av Jan Lindholm (MP),

2012/13:MJ307 av Rune Wikström (M),

2012/13:MJ328 av Isak From m.fl. (S) yrkandena 1 och 2,

2012/13:MJ337 av Lars Gustafsson (KD) och

2012/13:MJ473 av Cecilia Widegren (M).

Reservation 10 (SD)

11. Efterbehandling av förorenade områden

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:MJ251 av Johan Pehrson (FP),

2012/13:MJ264 av Krister Örnfjäder (S) och

2012/13:MJ376 av Betty Malmberg (M).

12. Miljöfarliga vrak

Riksdagen avslår motion

2012/13:MJ455 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 35.

Reservation 11 (S, MP)

13. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 21 februari 2013

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Matilda Ernkrans

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S), Bengt-Anders Johansson (M), Lars Hjalmered (M), Johan Löfstrand (S), Rune Wikström (M), Johan Hultberg (M), Jan-Olof Larsson (S), Anita Brodén (FP), Sara Karlsson (S), Roger Tiefensee (C), Pyry Niemi (S), Åsa Coenraads (M), Helena Leander (MP), Irene Oskarsson (KD), Josef Fransson (SD), Jens Holm (V) och Kristina Nilsson (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet 52 motionsyrkanden om avfall och kretslopp från den allmänna motionstiden 2012. Motionerna tar upp frågor om bl.a. materialåtervinning, källsortering, sanering av förorenad mark och miljöfarliga vrak. Vissa motionsyrkanden tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden, och dessa behandlas därför förenklat. Utskottet avstyrker samtliga motioner, i huvudsak med hänvisning till att frågorna bereds inom Regeringskansliet.

Utskottets överväganden

Materialåtervinning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om matavfall, glasavfall och återvinning av textilier, plaster, metaller m.m.

Jämför reservationerna 1 (S, V), 3 (S, MP, V) och 4 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2012/13:MJ455 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 47 anförs att regeringen bör anta ett mål för insamling av matavfall. Det är väsentligt att insamlingen av matavfall ökar. Enligt motion 2012/13: N405 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkande 12 bör det införas ett krav på att kommunen ska tillhandahålla medborgarna ett insamlingsystem för matavfall i den utsträckning det inte kan anses vara orimligt utifrån ett samhälls-ekonomiskt eller insamlingstekniskt perspektiv. Enligt samma motion yrkande 13 bör kommunerna få ansvar och rådighet över matavfall från hushåll, restauranger, livsmedelsindustrier och andra verksamheter där avfallet går att röta till biogas. Enligt motion 2012/13:MJ391 av Gunnar Axén (M) bör man se över möjligheten att avskaffa anmälningsplikten för kompostering, återvinning och bortskaftande av hushållsavfall för fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare. Anmälningsplikten skapar byråkrati och ökar kostnaderna, och bidrar därför inte till att fler börjar källsortera och kompostera.

I partimotion 2012/13:U327 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 32 anförs att producentansvar bör införas för textilier. I dag förekommer ingen återvinning av textila material, och stora mängder textilier slängs i soporna. Motion 2012/13:MJ226 av Elin Lundgren (S) tar också upp frågan om producentansvar för textilier. Producenterna bör ha ansvar för att ta tillbaka uttjänta varor och ta om hand dessa på bästa sätt.

Enligt motion 2012/13:MJ326 av Carina Adolfsson Elgestam (S) bör en översyn ske av frågan om glas som fyllnadsmaterial. Det är anmärkningsvärt att krossat glas kan användas som fyllnadsmaterial. Glas ligger kvar i marken och kan medföra stora risker om marken i framtiden ska användas till något annat ändamål.

Enligt motion 2012/13:MJ335 av Gunilla Nordgren (M) bör en utredning tillsättas om styrmedel som kan främja återvinning av plaster och polymerer genom pyrolys och förgasning och som stimulerar till att återvunna råvaror, t.ex. pyrolysolja och syngas, ska kunna ersätta jungfruliga fossila råvaror.

I motion 2012/13:N306 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkande 1 och 2 anfördes att man bör utreda hur man kan öka återvinningen av oanvända metaller och sten i vår bebyggda miljö, s.k. urban mining, samt stimulera forskning och utvecklingsinsatser inom området. Enligt samma motion yrkande 3 bör en översyn av lagstiftningen som reglerar hantering av utvinningsavfall ske. Lagstiftningen bör bidra till att råvarutvinningen görs på optimalt sätt och att framtida utvinning av mineraler och metaller inte försvåras. Enligt yrkande 4 bör även forskning och utveckling av s.k. waste mining stimuleras.

Utskottets ställningstagande

Biologisk behandling av hushållsavfall

Den parlamentariska kommittén Miljömålsberedningen som har tillsatts av regeringen har bl.a. föreslagit en första uppsättning etappmål i miljömålssystemet (SOU 2011:34). Den 26 april 2012 fattade regeringen ett beslut om tretton etappmål inom fyra prioriterade områden. Två etappmål fastställdes för att öka resurshushållningen på avfallsområdet, bl.a. ett etappmål för en ökad resurshushållning i livsmedelskedjan (Ds 2012:23 Svenska miljömål – preciseringar av miljö kvalitetsmålen och en första uppsättning etappmål). Etappmålet om ökad resurshushållning i livsmedelskedjan innebär att insatser ska vidtas så att resurshushållningen i livsmedelskedjan ökar genom att minst 50 procent av matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger sorteras ut och behandlas biologiskt så att växtnäring tas till vara, där minst 40 procent behandlas så att även energi tas till vara senast 2018.

I departementspromemorian anför regeringen bl.a. att från resurshushållningssynpunkt är hanteringen av det matavfall som uppstår viktig. Genom att man behandlar matavfall biologiskt kan man minska miljöpåverkan från utsläpp av växthusgaser samtidigt som växtnäring, som exempelvis fosfor, kan tas till vara och återföras i kretsloppet. Biologisk behandling av matavfall sker genom kompostering eller rötning. Rötning ger energi i form av biogas men tar även till vara växtnäringen. Denna energiproduktion bidrar således till fördelar också ur klimatsynpunkt eftersom annan energiproduktion kan ersättas med förnybar energi genom biogasen. Det tidigare delmålet om biologisk behandling av matavfall var utformat så att det styrde mot både kompostering och rötning av matavfallet. Det har gjorts många och stora investeringar i de anläggningar för kompostering och rötning som finns i dag. Det behövs därför ett etappmål som anger vikten av en ökad resurshushållning i livsmedelskedjan genom att matavfallet från hushåll, storkök, butiker och restauranger behandlas biologiskt så att växtnäring och energi tas till vara. Samtidigt är det viktigt att även möjliggöra för dem som investerat i komposteringsanläggningar att kunna fortsätta med denna behandling och ändå kunna räkna in detta till viss del i måluppfyllelsen av etappmålet. Etappmålet kompletteras därför med en formulering som tydliggör att även biologisk behandling utan att energin tillvaratas

ingår i etappmålet under förutsättning att växtnäringen tas till vara. I departementspromemorian anför regeringen dock att det på sikt är rötning som bör prioriteras.

Måläret för etappmålet om biologisk behandling av matavfall sätts enligt regeringen till 2018 eftersom det behövs stora insatser i form av utbyggnad av insamlingssystem och anläggningar för att kunna nå målet. År 2010 behandlades 24 procent av matavfallet från hushållen biologiskt, varav 10 procent genom rötning enligt Avfall Sverige. För att förtydliga vad målet avser för fraktion kompletteras målet så att det blir tydligt att det omfattar det matavfall som sorteras ut. Detta underlättar också beräkningen vid uppföljningen. Sedan Miljömålsberedningens betänkande redovisades till regeringen och remitterades har utbyggnadsplaner för separat insamling av matavfall påbörjats i flera kommuner. Mot bakgrund av de utbyggnadsplaner som pågår, framflyttningen av måläret samt möjligheten att även inkludera kompostering till viss del i målet ska, enligt regeringen, nivån som ska sorteras och behandlas biologiskt så att växtnäring tas till vara sättas till 50 procent. Den största andelen, 40 procent, ska nås genom ett omhändertagande där både växtnäring och energi ska tas till vara. Med formuleringen tydliggörs att det, med dagens teknik, framför allt är omhändertagande genom rötning med biogasproduktion som avses.

I departementspromemorian anför regeringen att det pågår ett antal olika initiativ som bidrar till att etappmålet kan nås, t.ex. det breda engagemanget från kommuner och näringsliv i utbyggnaden av utsortering av matavfall för att möjliggöra biologisk behandling och Naturvårdsverkets arbete.

I augusti 2012 lämnade Avfallsutredningen sitt betänkande Mot det hållbara samhället – resurseffektiv avfallshantering (SOU 2012:56). När det gäller frågan om resurseffektiva kretslopp för mat har utredningen föreslagit att ordet biologisk stryks ur etappmålet för ökad resurshushållning i livsmedelskedjan eftersom det finns en risk att formuleringen styr matavfall mot rötning och kompostering även i de fall där det finns en mer resurseffektiv behandling. Formuleringen kan även vara hämmande för teknikutvecklingen på området. Behandling av använt utsorterat matfett bör t.ex. rangordnas högre upp än biologisk behandling i avfallshierarkin. Vidare föreslås att avfallsförordningen kompletteras med en paragraf med krav på att kommunen ska tillhandahålla medborgarna ett insamlingssystem för matavfall i den utsträckning det inte kan anses vara orimligt utifrån ett samhällsekonomiskt eller insamlingstekniskt perspektiv. I Avfallsutredningens betänkande anføres att mer än 50 procent av landets kommuner har utsortering och insamling av matavfall. Trots detta samlas det in för lite matavfall för biologisk behandling. Miljöbalkens 15 kap. ger kommunen ensamrätt till insamling av hushållsavfall. För att öka insamlingen av matavfall måste således kommunerna utveckla sina system för insamling och erbjuda utsorteringsmöjligheter till kommuninvånarna. Kommunerna har i dag administrativa och ekonomiska styrmedel för att utforma

system som höjer graden av utsorterat och insamlat matavfall. I betänkandet föreslås även att definitionen av hushållsavfall i 15 kap. 2 § miljöbalken begränsas till att enbart omfatta avfall från bostäder och att avfallsförordningen kompletteras med krav på att verksamhetsutövare ska sortera ut matavfall från annat avfall samt se till att hantera det på det sätt som anges i 15 kap. 1 § miljöbalken. Samtidigt föreslås att avfallshierarkin ska genomföras tydligare och kopplas till avfallsinnehavarens ansvar. Därmed säkerställs bl.a. att utsorterat matavfall behandlas biologiskt. I betänkandet lämnas även ett alternativt förslag som innebär att definitionen av hushållsavfall begränsas till att endast omfatta avfall som kommer från bostäder. Kommunerna får däremot ansvaret för insamling av matavfall från vissa särskilt utpekade verksamheter. Kommunen får genom förslaget också ansvaret för hanteringen hos de utpekade verksamheterna av sådant matavfall som är sammanblandat med annat avfall, medan de särskilt utpekade verksamhetsutövarna får ansvar för övrigt avfall.

Utskottet har fått besked om att Avfallsutredningens förslag är under beredning i Regeringskansliet och att regeringen planerar att lämna en proposition om en resurseffektiv avfallshantering tidigast i juni 2013.

Mot bakgrund av detta bör riksdagen lämna motionerna 2012/13: MJ455 (S) yrkande 47, 2012/13: N405 (MP) yrkandena 12 och 13 samt 2012/13: MJ391 (M) utan vidare åtgärd.

Textilavfall

Frågan om textilavfall behandlas i Avfallsutredningens betänkande (SOU 2012:56). I Sverige konsumeras enligt betänkandet ungefär 15 kilo textil per person och år. Av dessa går 8 kilo till förbränning och 3 kilo återanvänds av välgörenhetsorganisationer. Resterande 4 kilo ackumuleras (t.ex. i en garderob) eller genomgår annan avfallsbehandling där det är svårt att mäta mängderna (t.ex. via en återvinningscentral). Textilavfallsflödena är små om man ser till deras vikt. Trots detta är flödenas miljöpåverkan stor. Produktionen av 1 kilo ny textil ger upphov till ca 15 kilo koldioxid och förbrukar stora mängder vatten, energi och kemikalier. I dag finns inga betydande flöden för materialåtervinning av textilier i Sverige. Ett av de stora hindren för en välfungerande materialåtervinning av textilier är användningen av blandmaterial. På senare år har mer avancerade processer tagits fram där konstfibrer separeras från naturfibrer genom en kemisk process. Processen innebär att textilierna kan tas om hand utan att de behöver sorteras i ett oändligt antal fraktioner. För tillfället konstrueras en pilotanläggning som ska testa om tekniken kan fungera i industriell skala. Om tekniken klarar att skalas upp ska en fullskalig demonstrationsanläggning uppföras som ska klara av att hantera hela Nordens insamling av utjänta textilier som inte lämpar sig för återanvändning.

I Avfallsutredningens betänkande anförs vidare att regeringen bör, oberoende av den nu pågående frivilliga utvecklingen av materialåtervinning av textilier, överväga att införa mål för återanvändning, förberedelse för

återanvändning och materialåtervinning av textilier. Detta bör göras för att i största möjliga mån försöka begränsa den negativa inverkan på miljön som framställningen av nya textilier innebär. Utöver detta bör även regeringen på sikt se över möjligheterna att införa producentansvar för textilier för att på så sätt skapa förutsättningar för en minskad resursanvändning i produktionsledet och för att påverka användningen av blandmaterial som är svåra att materialåtervinna. Ansvaret skulle kunna innefatta både krav på miljömässighet i produktionsledet och krav på ekonomiskt ansvar för insamling av kasserade textilier. Den exakta utformningen av ett sådant ansvar bör emellertid diskuteras på EU-nivå eftersom sådana krav kan komma att påverka den inre marknaden. Avfallsutredningen har valt att inte lägga fram något förslag till ett producentansvar för textilier nu eftersom det enligt utredningen är av stor vikt att textilbranschen tar sitt ansvar och det pågår ett arbete inom klädes- och textilbranschen för att frivilligt försöka skapa ett fungerande system för insamling, återanvändning och återvinning av använt textilmaterial.

Som nämnts ovan är Avfallsutredningens betänkande under beredning i Regeringskansliet. Regeringen har även lämnat ett uppdrag till Naturvårdsverket att föreslå vissa nya etappmål. I det fall Naturvårdsverket anser att det finns skäl att införa ytterligare etappmål på avfallsområdet, exempelvis för textilier och textilavfall, ska även dessa förslag till etappmål redovisas. Naturvårdsverket ska enligt uppdraget även föreslå åtgärder som bedöms som nödvändiga för att nå etappmålen. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 6 januari 2014 (Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2013).

Naturvårdsverket planerar flera projekt vad gäller textilavfall. I maj 2012 redovisade Naturvårdsverket Sveriges avfallsplan 2012–2017 (Från avfallshantering till resurshushållning, rapport 6502). Ett mål enligt avfallsplanen är att återanvändningen av textilier och materialåtervinningen av textilavfall ska öka. För att följa de mängder som går till återanvändning och materialåtervinning kommer materialflödesberäkningar att användas. Naturvårdsverket kommer bl.a. att inleda en dialog med textilbranschen om vilka miljöförbättrande åtgärder som är viktiga att genomföra, driva på utvecklingen av teknik för materialåtervinning som inte bidrar till spridning av miljögifter och samverka med Kemikalieinspektionen för att hitta lösningar för att minska textilavfallets mängd och farlighet. Vidare kommer Naturvårdsverket att medverka i kampanjer, forskningsprojekt och nätverk med syfte att öka textiliernas användningstid, t.ex. policyprojektet inom forskningsprojektet Future Fashion som finansieras av Mistra. Naturvårdsverket planerar även att analysera för- och nackdelar samt möjliga effekter av styrmedel inom ramen för det nationella programmet för förebyggande av avfall.

I detta sammanhang kan även ett arbete inom ramen för Nordiska ministerrådet nämnas. En studie som Nordiska ministerrådets avfallsförebyggande grupp låtit ta fram (Prevention of Textile Waste – Material flows of

textiles in three Nordic countries and suggestions on policy instruments) visar att konsumtionen av kläder och textilier ökar kraftigt i Sverige, Danmark och Finland. Varje år slängs 145 000 ton textilier i dessa länder, vilket motsvarar hälften av den mängd textilier som släpps ut på marknaden årligen. I studien kartläggs flödena av textilier i Danmark, Finland och Sverige från det att textilierna sätts på marknaden tills de blir avfall. Författarna i den nordiska studien föreslår att secondhandprodukter och redesign borde uppmärksammas i större utsträckning genom märkningar liknande Bra Miljöval. I dag är materialåtervinningen av textilier nästan obefintlig i Danmark och Sverige, men den uppgår till runt 13 procent i Finland. De största hindren antas vara höga kostnader för arbetskraft för sortering. I studien analyseras möjliga styrmedel för att förebygga textilavfall. Ett förslag är att tillverkarna själva tar ansvar för att samla in textilavfall för att öka återvinningen och återanvändningen. Författarna rekommenderar att styrmedlen utformas så att tillverkarna redan i designfasen får ett incitament att förebygga miljöpåverkan och avfall. De föreslår bl.a. att kostnaden för miljöpåverkan inkluderas i konsumentpriset på varan eller att någon form av skatt övervägs. Även i det nordiska statsministerinitiativet för grön tillväxt ingår en satsning på att öka materialåtervinningen av textilavfall.

Vidare kan nämnas att Mistra (Stiftelsen för miljöstrategisk forskning) kommer att investera 40 miljoner kronor i ett fyra år långt tvärvetenskapligt forskningsprogram om hållbart mode, Mistra Future Fashion. Syftet med programmet är att bidra till ett uthålligare samhälle, att ge svensk modeindustri ökad konkurrenskraft och kompetens om hållbarhet samt att finna innovativa lösningar.

Utskottet har tidigare behandlat frågan om textilavfall (bet. 2011/12: MJU16). I betänkandet välkomnade utskottet att det i Avfallsutredningen skulle ingå att utreda potentialen att förbättra omhändertagandet av det farliga avfallet för att minimera spridningen av farliga ämnen. Detta skulle enligt utskottet kunna göras genom ytterligare krav på utsortering av fler avfallsfraktioner, bl.a. textilier. Utskottet ansåg att utvecklingen behöver vändas. För att minska miljöpåverkan från vårt textilavfall skulle ett ändrat konsumtions- och produktionsmönster behövas vad gäller kläder och textil. Det behöver vara enkelt att lämna kläder till återanvändning. Det skulle också enligt utskottet behöva utvecklas metoder för materialåtervinning av textilier i Sverige.

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning. Mot bakgrund av det arbete som pågår föreslår utskottet att motionerna 2012/13:U327 (V) yrkande 32 och 2012/13:MJ226 (S) lämnas utan vidare åtgärd.

Glas som fyllnadsmaterial

Avfall som saknar väl dokumenterad teknik för materialåtervinning till ny råvara och inte heller lämpar sig för avfallsförbränning med energiutvinning brukar oftast bli föremål för bortskafteringsförfaranden såsom deponer-

ing. Denna typ av avfall kan emellertid användas vid anläggning av vägar, järnvägar, parkeringsplatser och bullervallar samt som fyllnadsmaterial vid sluttäckning av deponier. Här är det dock viktigt att säkerställa att det faktiskt rör sig om ett återvinningsförfarande och inte ett bortskaffningsförfarande, t.ex. genom att anläggningen utformas så att onödigt mycket avfall används utan att avfallet fyller någon funktion. Naturvårdsverket har gett ut en handbok som ger vägledning i vilken typ av avfall som är lämplig att använda i anläggningsarbeten (SOU 2012:56 s. 140).

När det gäller glas som fyllnadsmaterial anförde miljöminister Lena Ek följande i sitt svar på fråga 2011/12:541 den 3 maj 2012.

Sverige har kommit långt när det gäller att ta hand om avfallet på ett miljömässigt bra sätt så att påverkan på hälsa och miljö från avfallshanteringen minskar. Vi behöver dock arbeta vidare med att förbättra och utveckla avfallshanteringen så att avfallet i ännu större utsträckning kan användas som den resurs det är.

Denna inriktning är tydlig både i Sverige och inom EU och är också utgångspunkten i det Flaggskepp om resurseffektivitet som lanserats inom EU och i den avfallshierarki som finns i ramdirektivet 2008/98/EU om avfall.

Att arbeta enligt EU:s avfallshierarki är viktigt för att nå ökad resurseffektivitet. Regeringen har utifrån ramdirektivets krav nyligen beslutat om ett etappmål inom miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö om förberedelse för återanvändning och återvinning av byggavfall på 70 procent senast 2020. Naturvårdsverket har också pekat ut bygg- och rivningsavfallet som ett prioriterat område där förbättringar kan göras med avseende på hushållning med resurser och miljö.

Det är självklart att det som regel är bättre att material kommer till användning i stället för att lägga det på en deponi. Här vill jag dock understryka vikten av att återvinningen inte leder till en ökad diffus spridning av farliga ämnen som sedan recirkuleras i kretsloppet. Det är därför av avgörande betydelse att vi fortsätter att arbeta med att avgifta kretsloppet och att säkerställa att det återvunna materialet håller en bra kvalitet.

Användningen av avfall som fyllnadsmaterial klassificeras enligt regelverket som miljöfarlig verksamhet där en anmälan eller tillstånd kan behövas. Genom förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd har tillsyns- och tillståndsgivande myndigheter goda möjligheter att ställa de villkor som behövs för att minimera påverkan på hälsa och miljön, bland annat när det gäller val av plats, och avseende innehållet av föroreningar i fyllnadsmassorna.

Genom de nya återvinningsmålen och de initiativ som tagits, i förening med att lagstiftningen tillämpas fullt ut med att ställa miljökrav, finns det redan nu en klar potential för ett förbättrat omhändertagande av glas. Jag följer dock kontinuerligt utvecklingen och kommer vid behov att ta initiativ till att införa ytterligare styrmedel för att främja en resurseffektiv avfallshantering.

Mot bakgrund av det anförda finner utskottet inte skäl att föreslå någon åtgärd med anledning av motion 2012/13:MJ326 (S). Därmed avstyrks motionen.

Plaster och polymerer m.m.

Avfallsutredningen (SOU 2012:56) har behandlat frågan om återvinning av plast och anfört bl.a. följande. Plast är ett samlingsnamn för en stor grupp syntetiska eller halvsyntetiska material som används inom allt från bilindustrin till olika typer av förpackningar. Plaster delas upp i två huvudgrupper, termo- och hårdplaster. Termoplaster mjuknar vid smältning och kan formas om medan hårdplaster inte kan smältas ner utan att deras kemiska struktur förstörs. Därför är det i stort sett uteslutande termoplaster som materialåtervinns. Hårdplaster kan emellertid malas ned till flis eller pulver för att sedan användas som utfyllnadsmaterial eller förstärkningsmaterial i nya produkter. Termoplaster utgör den övervägande delen av den svenska plastkonsumtionen. Termoplaster delas i sin tur in i ett stort antal undergrupper som t.ex. olefinplaster, vinylplaster och termoplastiska esterplaster. I förpackningar är det framför allt olefinplaster som används. PET, som används vid produktion av dryckesförpackningar, är emellertid en termoplastisk esterplast. Uppräkningen av de olika plasterna belyser det största hindret mot att få till stånd en väl fungerande mekanisk materialåtervinning, dvs. förfaranden som syftar till att återvinna plastavfall via mekaniska processer (malning, tvättning, färgning, regranulering, kompounding), på grund av att de olika plasterna ofta varken är blandbara eller kompatibla med varandra. Till följd av detta lämpar sig mekanisk materialåtervinning av plast främst för homogena avfallsflöden eller tydligt definierade heterogena avfallsflöden där de blandade plasterna på ett effektivt sätt kan separeras mekaniskt. Att materialåtervinna olika plastsorter tillsammans i en mekanisk process och därigenom få fram ett nytt råmaterial som är jämförbart med nyråvara är därför svårt. Det är även tekniskt möjligt att återvinna plast genom en kemisk process där plastavfallet bryts ned till molekylnivå och därefter används vid produktion av ny plast. Stora kemikalieföretag har utvecklat eller håller på att utveckla flera tekniker. Generellt sett är investeringsnivåerna och energiåtgången sådana att det än så länge bara är storskaliga anläggningar som är tillräckligt livskraftiga. I Sverige finns för tillfället enbart mekanisk återvinning av plastförpackningar, sträckfilm och ensilageplast. Enligt Avfallsutredningen är det, i likhet med vad som gäller för övriga avfallsflöden, än så länge viktigt att även de olika plastavfallsflödena hanteras separat redan vid källan eftersom det gör mekanisk återvinning möjlig. I takt med att tekniken för kemisk återvinning av plast utvecklas kan enligt utredningen denna begränsning komma att ändras.

Utskottet har noterat att EU-kommissionen delfinansierar ett forskningsprojekt som syftar till att hitta en hållbar lösning för att återvinna glasfiberarmerad plast som används i vingar på vindkraftverk och i andra produkter. I dag deponeras eller förbränns detta material. Projektdeltagare är bl.a. Stena Metall AB och Högskolan i Borås. Inom projektet undersöks möjligheten att återvinna glasfiber och plast separat genom att använda mikrovågspyrolys och producera en syngas från den pyrolyserade hårdplas-

ten. Man undersöker även möjligheten att producera en armering eller ett fyllmedel till nya hårdplaster eller termoplaster av den återvunna glasfibern och möjligheten att skapa ett konstruktionsmaterial för att använda t.ex. vid sluttäckning av deponier eller i vägbyggen. Resultaten har visat att till dess att alternativet med pyrolys har blivit en mer mogen teknik för marknaden kan alternativet med att använda materialet som konstruktionsmaterial vara en snabbt genomförbar lösning. Pyrolys kräver ytterligare utveckling och stora flöden och volymer. (Life+, Återvinning av glasfiberarmerad plast med mikrovågspyrolys, EU-kommissionens projektkod: LIFE07/ENV/S/000904).

Utskottet ställer sig positivt till att ökad återvinning av allt fler material främjas. När det gäller vissa typer av plaster kan utskottet dock konstatera att tekniken befinner sig på forskningsstadiet och att utvecklingen inom området bör avvaktas. Mot denna bakgrund finner utskottet inte skäl att föreslå någon åtgärd med anledning av motion 2012/13:MJ335 (M).

Återvinning av metaller m.m.

När det gäller återvinning av material i den bebyggda miljön vill utskottet nämna att regeringen beslutade om ett nytt etappmål om byggnads- och rivningsavfall i april 2012. Etappmålet om byggnads- och rivningsavfall innebär att insatser ska vidtas så att förberedandet för återanvändning, materialåtervinning och annat materialutnyttjande av icke-farligt byggnads- och rivningsavfall är minst 70 viktprocent senast 2020.

I avfallsdirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/98/EG av den 19 november 2008 om avfall och om upphävande av vissa direktiv) anges mål för omhändertagande av vissa avfallsfraktioner. I artikel 11 i direktivet anges att förberedandet för återanvändning, materialåtervinning och annan återvinning av icke-farligt byggnads- och rivningsavfall ska öka till minst 70 viktprocent senast 2020. Byggsektorn är ett område där det finns stor potential att förbättra omhändertagandet av avfallet som en resurs genom ökad återvinning. Ett miljömässigt omhändertagande av bygg- och rivningsavfallet enligt etappmålet bidrar till ett resurseffektivt användande av material. Trots kostnader för infrastruktur för avfallshanteringen medför etappmålet att miljö-, klimat- och samhällsvinster kan nås. Skälet är att nytt material kan ersättas genom materialåtervinning och att miljöpåverkan från exempelvis utvinning av mineraler kan undvikas. Alternativ hantering genom deponering av avfallet innebär att avfallet inte används som resurs utan i stället blir en belastning i miljön. Storleken på vinsterna varierar dock beroende på material och användningsområde (Ds 2012:23 Svenska miljömål – preciseringar av miljö kvalitetsmålen och en första uppsättning etappmål).

Naturvårdsverket behandlar byggnads- och rivningsavfall i avfallsplanen för perioden 2012–2017. Naturvårdsverket anför att det i byggnads- och rivningssektorn uppstår stora mängder blandat avfall som i högre grad skulle kunna återanvändas och materialåtervinnas. Sektorn ger dessutom

upphov till betydande mängder farligt avfall. För att man på sikt ska kunna förbättra hanteringen krävs att byggmaterialet tillverkas så att det går att separera och sortera, att innehållet av farliga ämnen begränsas och att informationen om vilka material och byggprodukter som byggs in i en byggnad görs tillgänglig. Naturvårdsverket kommer bl.a. att fortsätta arbetet med att ta fram tillförlitlig statistik för bygg- och rivningsavfall, ta fram vägledning för hur miljöbalkens allmänna hänsynsregler och avfallshierarkin bör tillämpas vid tillsyn över hantering av bygg- och rivningsavfall samt följa utvecklingen och vid behov föreslå ytterligare åtgärder och styrmedel för att nå EU:s återvinningsmål.

När det gäller den mer specifika frågan om metaller som finns i nedgrävt material m.m. konstaterar utskottet att det pågår vissa forskningsprojekt finansierade av bl.a. Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas). Vid Linköpings universitet, avdelningen för industriell miljöteknik, pågår projekt om s.k. urban mining och s.k. landfill mining. Ett gemensamt mål för dessa båda projekt är att identifiera, utveckla och utvärdera strategier för att utvinna värdefulla material- och energiresurser från nya källor i den byggda miljön, t.ex. i infrastruktur, byggnader och deponier. Det genomförs bl.a. en ekonomisk och miljömässig utvärdering av metallutvinning från urkopplade elnät i städer. Målet är att testa och utvärdera en nyutvecklad teknik för denna återvinning. En annan viktig del av projektet går ut på att analysera drivkrafter och hinder för återvinning av urkopplade elkablar.

Utskottet anser att det är en viktig fråga att arbeta för en ökad metallåtervinning. Detta kommer bl.a. att ske inom ramen för arbetet med etappmålet om byggnads- och rivningsavfall. När det gäller frågan om s.k. urban mining utgår utskottet från att regeringen följer utvecklingen inom området och vid behov vidtar lämpliga åtgärder. Mot bakgrund av detta föreslår utskottet att motion 2012/13:N306 (MP) yrkande 1 och 2 lämnas utan vidare åtgärd.

Utvinning av mineral ur utvinningsavfall

Utvinningsavfall utgör en stor andel av Sveriges avfall. Enligt avfallsstatistiken genererades år 2008 nästan 100 miljoner ton avfall i Sverige. Cirka 60 miljoner ton utgjorde avfall från utvinningsindustrin, varav 83 procent var gruvavfall som deponerades i närheten av gruvorna. Uppskattningar visar att utsläppen av bly, kadmium och kvicksilver från avfallshanteringen utgör ca 20 procent av de samlade utsläppen till luft och vatten av dessa ämnen i Sverige. En stor del av dessa utsläpp kommer från deponering av gruvavfall. Gruvavfallet är det avfallsslag som har störst potential att ersätta naturligt ballastmaterial. Men på grund av gruvavfallets geografiska placering är möjligheterna till återvinning ändå begränsade eftersom detta avfall till största delen finns i Sveriges norra delar medan de stora behoven av ballastmaterial finns i söder (Sveriges avfallsplan 2012–2017).

Avfallsplanen tar inte upp några åtgärder för gruvavfall. Hanteringen av gruvavfallet är enligt Naturvårdsverket nära förknippad med gruvverksamheten i övrigt och bör hanteras i det sammanhanget. Enligt bilagan till förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd är gruvverksamhet en tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet. Tillstånd till gruvverksamhet ges med stöd av miljöbalken. En väsentlig del av tillståndsprövningen rör hantering och deponering av avfall från gruvverksamheten.

Ett EU-direktiv (2006/21/EG) om hantering av avfall från utvinningsindustrin trädde i kraft den 1 maj 2006. Direktivet har genomförts i svensk lagstiftning genom förordningen (2008:722) om utvinningsavfall. Sedan 2009 finns även beslut från EU-kommissionen om ytterligare bestämmelser som påverkar tillämpningen av förordningen. Utskottet konstaterar att det i 15 § förordningen (2008:722) om utvinningsavfall anges att den som ger upphov till eller hanterat utvinningsavfall ska hantera avfallet enligt den avfallshanteringsplan som gäller för verksamheten och särskilt beakta möjligheterna att bl.a. återvinna avfallet. Den som driver en avfallsanläggning ska enligt 26 § i förordningen bl.a. karakterisera det avfall som tas emot i anläggningen, transportera avfallet och i övrigt hantera det på ett sätt som så långt som möjligt säkerställer anläggningens långsiktiga fysiska och kemiska stabilitet och förebygger allvarliga olyckor. En avfallshanteringsplan ska finnas och ska enligt 35 § i förordningen bl.a. innehålla en uppgift om den uppskattade totala mängden utvinningsavfall som kommer att produceras eller hanteras under verksamhetens planerade driftstid, en beskrivning av de fysikaliska och kemiska egenskaperna hos det utvinningsavfall som ska deponeras och en beskrivning av den eller de deponeringsmetoder som är avsedda för det utvinningsavfall som deponeras.

Utskottet har från Miljödepartementet fått uppgift om att en översyn av förordningen om utvinningsavfall pågår.

När det gäller frågan om forskning om utvinning ur gruvavfall kan ett forskningsprojekt vid Örebro universitet nämnas. I arbetet undersöks olika miljövänliga metoder för att utvinna värdefulla metaller och andra råvaror ur avfallsdeponier. I gruvavfallet finns t.ex. bly, koppar, zink och kadmium, medan slaggen från stålindustrin innehåller legeringsämnen som nickel, vanadin och molybden. Miljöforskare vid universitetets forskningscentrum MTM (Människa-Teknik-Miljö) deltar i två projekt som fokuserar på gruv- och stålverksavfall, EU-projektet Min-Novation och det regionala samarbetsprojektet SlaggBerg. I Min-Novation samarbetar sex europeiska länder i Östersjöregionen för att undersöka vilka mineraler och metaller som det går att utvinna ur avfall, kartlägga var de finns och utveckla nya metoder för att återvinna dem. Målet är att bygga upp ett nätverk i Östersjöregionen mellan universitet, forskningsaktörer och små och medelstora företag. Tanken är att företagen ska få den tekniska och vetenskapliga hjälp som de behöver för att kunna bygga upp en lönsam verksamhet kring återvinningen. Därmed skulle det regionala näringslivet förstärkas, ett miljöproblem tas om hand och viktiga råvaror tillvaratas. En pilotanlägg-

ning för att testa återvinning av olika metaller ur avfall ska byggas, och man ska undersöka olika metoder att laka ur metaller på ett miljövänligt sätt. Förutom Örebro universitet deltar från svensk sida även Regionförbundet Örebro och Bergskraft Bergslagen i Min-Novation. Projektet Slagg-Berg, som drivs av Bergskraft Bergslagen, arbetar med samma frågeställningar som Min-Novation med särskilt fokus på Bergslagen.

Miljöminister Lena Ek har i en interpellationsdebatt fört fram sitt intresse för sällsynta jordartsmetaller och pekat på att jordartsmetallerna är viktiga i ny miljöteknik av olika slag. Hon nämnde att Europa för närvarande i stor utsträckning är beroende av import av de sällsynta jordartsmetallerna men att det nu finns uppgifter om att det går att hitta en del av dessa metaller i våra svenska gruvor och i slagghögar (svar på interpellation 2011/12:294 Miljöprövningen och gruvnäringens tillväxtpotentialer, besvarad den 23 mars 2012, riksdagsprotokoll 2011/12:88).

Mot bakgrund av det anförda utgår utskottet från att regeringen följer frågan och föreslår att motion 2012/13:N306 (MP) yrkandena 3 och 4 lämnas utan vidare åtgärd.

Källsortering m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om källsortering, produkters livslängd, onödiga förpackningar, elavfall, uppföljning och avloppsslam m.m.

Jämför reservationerna 5 (SD), 6 (MP, V), 7 (S, V), 8 (S, MP) och 9 (S).

Motionerna

I motion 2012/13:MJ204 av Lars-Axel Nordell och Pernilla Gunther (båda KD) anförts att ytterligare steg bör tas för att förenkla och underlätta källsortering av avfall. Producenterna bör märka sina förpackningar med tydliga symboler i kombination med olika färger för att underlätta för konsumenterna att sortera sina sopor.

Enligt motion 2012/13:U327 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 31 bör en utredning tillsättas med uppgift att föreslå lämpliga styrmedel för garanterad livslängd på varor inom produktområden som är resurskrävande. Många elektroniska produkter är konstruerade för att bara hålla en viss tid, vilket kan resultera i att resursbelastningen och avfallsmängden blir onödigt stor. Enligt motion 2012/13:MJ277 av Ulrik Nilsson (M) bör en översyn ske av möjligheterna att skapa ett kompetenscentrum för underhållsfrågor och livscykelanalys. Detta skulle ha till uppgift att bl.a. utveckla strategier för hur användningstiden för produkter ska kunna förlängas.

I motion 2012/13:MJ439 av Jan Ericson (M) anförts att man bör se över möjligheten att förmå berörda branscher att minska mängden onödiga förpackningar. Detta är viktigt för miljön och energihushållningen och för att nå ett effektivt resursutnyttjande.

Enligt motion 2012/13:MJ273 av Eva Sonidsson och Jasenko Omanovic (båda S) är det angeläget att ett enhetligt system införs för insamling och återvinning av elektroniskt avfall. En stor mängd elektronikavfall lämnas aldrig in för återvinning utan slängs i soppåsen. I motion 2012/13:MJ434 av Jan Ericson (M) anförts att ett system med pant på lågenergilampor bör införas. Dessa lampor innehåller farliga ämnen, bl.a. kvicksilver, vilka kan läcka ut i mark och vatten om uttjänta lampor kastas på fel ställe. Motion 2012/13:MJ382 av Betty Malmberg (M) tar upp frågan om konsumenters behov av information om de miljö- och hälsoproblem som kan uppstå vid hantering av nya ljuskällor, t.ex. lågenergilampor och LED-lampor.

Motion 2012/13:MJ373 av Anita Brodén (FP) poängterar vikten av uppföljning och översyn när det gäller importerat avfall. Det är enligt motionen angeläget att hindra skador på människor och miljö och att utnyttja samhällets resurser effektivare. Enligt kommittémotion 2012/13:MJ455 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 48 bör ett nationellt elektroniskt system för hantering av farligt avfall utredas. Ett nationellt register skulle bl.a. vara ett effektivt och kraftfullt verktyg för tillsynsmyndigheter för att följa upp det farliga avfallet.

Enligt kommittémotion 2012/13:MJ425 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 13 bör det satsas på forskning om hur man utvinnet fosfor ur avloppsslam. Det bör enligt motionen även satsas på forskning om hur man kan avvattna rötat naturgödsel för att göra det till ett mer attraktivt gödselmedel (yrkande 14). Avskaffandet av handelsgödselskatten har medfört att återföringen av dessa medel till näringen har upphört. Detta har enligt motionen minskat möjligheterna till forskning som direkt är tillämplig för att utveckla det svenska jordbruket.

Utskottets ställningstagande

Källsortering

Avfallsutredningen (SOU 2012:56) har föreslagit att en ordning med på förhand godkända insamlingssystem (FGI) införs. Som alternativt förslag anges att den nuvarande ordningen där producenterna ansvarar för både insamling och omhändertagande av förpackningar och tidningar kvarstår och att systemet kompletteras med att FGI införs. Enligt huvudförslaget ska ett förhandsgodkänt insamlingssystem bl.a. vara lättillgängligt, enkelt, miljömässigt, erbjuda en god service, generera rena fraktioner, ha nationell täckning och ansvara för att insamlingspunkter är städade och passar in i närmiljön. Det fysiska ansvaret för insamling av förpacknings- och tidningsavfall från hushållen övergår enligt huvudförslaget från producenterna till kommunerna. Kommunen ges ansvaret att transportera insamlade fraktio-

ner till den avlämningsplats som utpekats av en godkänd systemadministratör för FGI. Kommunen ges det övergripande ansvaret för en sammanhållen information till allmänheten om insamlingen av såväl producentmaterial som övrigt avfall i kommunen. Kommunens informationsansvar ska enligt förslaget även avse grundläggande legala krav på allmänheten att sortera ut förpackningar och tidningar från övrigt avfall för att minimera mängden producentmaterial i hushållsavfallet. Kommunen ansvarar vidare för att hushållen ges sorteringsanvisningar. Informationen ska vara tydlig och lättillgänglig i anslutning till aktuell insamling.

När det gäller den tidigare utredda metoden insamling i materialströmmar lämnas inte något förslag till en övergång till sådan insamling på grund av dagens tekniska begränsningar för behandling av alltför orena fraktioner. Med ett system med en ansvarig insamlare och med den teknikutveckling som pågår är det dock enligt utredningen en möjlighet som bör beaktas i framtiden.

I Avfallsutredningens betänkande nämns andra möjliga insamlingsmetoder, bl.a. optisk sortering. Metoden bygger på att avfall sorteras i olikfärgade påsar i hushållen, en färg för varje fraktion. De kulörta påsarna läggs blandade i de kärl eller andra alternativa system som tidigare använts för brännbart avfall. Sortering utförs i ett senare led med ett optiskt system som, med utgångspunkt från påsens färg, sorterar de olika fraktionerna var för sig. Enligt betänkandet är fördelarna med metoden att den befintliga fordonsparken kan användas och att ingen ombyggnation krävs hos kunden. Eftersom påsarna kastas i samma kärl eller nedkast kan systemet anpassas till de flesta områden. Systemet är flexibelt, och antalet utsorterade fraktioner kan öka eller minska vid behov. Nackdelarna är enligt utredningen att investeringskostnaderna är höga eftersom en sorteringsanläggning behövs för att systemen ska fungera.

Avfallsutredningens förslag är som nämnts ovan under beredning i Regeringskansliet. Utskottet föreslår därmed att motion 2012/13:MJ204 (KD) lämnas utan vidare åtgärd.

Produkters livslängd

Den avfallshierarki som gäller som prioriteringsordning för lagstiftning och politik i EU:s medlemsstater i fråga om förebyggande och hantering av avfall framgår av avfallsdirektivet (direktiv 2008/98/EG). Hierarkin innebär att avfall i första hand ska förebyggas. För avfall som ändå uppkommer gäller att avfallet ska förberedas för återanvändning, materialåtervinnas, återvinnas på annat sätt eller bortskaffas. I miljöbalken finns i dag inte någon allmän regel som ger uttryck åt avfallshierarkin, men den kommer till visst uttryck genom kretslopps- och hushållningsprincipen i 2 kap. 5 § miljöbalken. Avfallsutredningen föreslår i sitt betänkande (SOU 2012:56) att det i 2 kap. 5 § miljöbalken införs ett tillägg där det framgår att alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd ska utnyttja möjligheterna att förebygga avfall. Vidare föreslås att det i 15 kap. miljöbal-

ken införs en inledande bestämmelse som anger att kapitlet ska syfta till att förebygga avfall samt att avfall ska hanteras enligt den ordning som innebär att förberedelse för återanvändning har företräde framför materialåtervinning, att materialåtervinning har företräde framför annan återvinning och att annan återvinning har företräde framför bortskaffande. Bestämmelsen kopplas även till de aktörer som i dagsläget har ett ansvar för att se till att avfall samlas in och tas om hand.

Avfallsutredningen föreslår även att kommuner ska informera medborgarna i kommunen om hur de kan förebygga uppkomsten av avfall. Kommunen ska i enlighet med avfallshierarkin i första hand arbeta avfallsförebyggande genom att samarbeta med aktörer till vilka medborgarna kan skänka sådana produkter som annars skulle ha blivit till avfall. Avfallsutredningen anför även att regeringen bör fortsätta sitt arbete med att på övergripande nivå uppmärksamma vikten av att producera varor som har en optimal livslängd ur ett totalt miljö- och resursperspektiv. Regeringen bör även se över möjligheterna att införa styrmedel för att kompensera kostnaden för underhåll eller reparation av en produkt i förhållande till inköp av en ny vara. Därtill bör regeringen se över om det är lämpligt att införa styrmedel för att stimulera marknader för leasing och andra liknade lösningar.

Ett annat förslag i Avfallsutredningens betänkande innebär att kommunen ges möjlighet att förbereda avfall för återanvändning. Utredningen föreslår att en ny paragraf införs i avfallsförordningen som anger att kommunen ges möjlighet att sortera ut sådant avfall som lämpar sig för förberedelse för återanvändning från sådant avfall som från hälso- och miljösynpunkt bättre lämpar sig för återvinning eller bortskaffande. Kommunen ska även kunna ge frivilligorganisationer och andra aktörer tillfälle att hämta utsorterade produkter på en plats som anvisats av kommunen innan kommunen själv hanterar dessa. Utredningen bedömer att regeringen bör se över möjligheterna att införa styrmedel för att stimulera marknader för rengöring eller reparation av avfall.

När det gäller produkters livslängd anføres i betänkandet att tillverkningen av produkter som håller länge är något som ur ett helhetsperspektiv ofta kan ha en positiv inverkan på miljön. Teknikutveckling kan dock i vissa fall göra att användningen av en "gammal" produkt leder till en hög miljöbelastning, exempelvis energislukande äldre kylskåp och bilar. En produkts livslängd påverkas eller bestäms av flera olika parametrar. En viktig aspekt är den tekniska och funktionella hållbarheten som avgör den längsta tid som produkten är funktionell (med respektive utan reparationer). Produkter kan dock slängas av andra skäl än att de är uttjänta. Ett sådant skäl kan vara att nya produkter sätts på marknaden som utför samma funktion på ett överlägset sätt eller som har fler tilläggfunktioner. Ytterligare skäl kan vara att produktens utseende, symbolvärde eller liknande inte längre tillfredsställer användaren. Att en produkt håller länge betyder alltså att den står sig längre både fysiskt, funktionellt, ekonomiskt och estetiskt.

Samtidigt nämner utredningen att det är tveksamt om t.ex. lång hållbarhet på livsmedel ur ett helhetsperspektiv har en positiv inverkan på hälsa och miljö eftersom det ofta innebär att kemiska konserveringsmedel tillsätts som medför direkt human exponering. Olika konserveringsmetoder kan också medföra ett ökat energibehov och därmed ökade utsläpp av farliga ämnen från energisektorn.

Avfallsutredningen anför att underhåll och reparation av produkter bidrar till ökad materialeffektivitet, minskade avfallsmängder och minskad materialproduktion om den längre livslängden samtidigt leder till att färre nya produkter produceras och köps. Det är emellertid enligt Avfallsutredningen svårt att fastställa i vilken utsträckning handel med använda produkter leder till minskad efterfrågan på nya produkter.

Enligt avfallsdirektivet ska medlemsstaterna upprätta avfallsförebyggande program senast den 12 december 2013. I programmen ska medlemsstaterna fastställa mål för förebyggande av avfall. I Sverige är det Naturvårdsverket som ansvarar för att upprätta ett sådant program. Inom ramen för det avfallsförebyggande arbetet kommer Naturvårdsverket bl.a. att identifiera nya avfallsflöden där miljövinsten med att förebygga avfall är stor. En viktig uppgift är att arbeta med styrmedel, mål och indikatorer för det avfallsförebyggande arbetet och att fortsätta utveckla arbetet med resurseffektivitet, hållbar konsumtion och produktion och andra kopplingar till avfallsförebyggande.

Avfallsutredningens förslag är under beredning i Regeringskansliet. Regeringen har i Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2013 gett verket i uppdrag att föreslå ett nytt etappmål för ökad förberedelse för återanvändning och återvinning av avfallsmaterial bestående av åtminstone papper, metall, plast och glas, enligt vad som anges i artikel 11.2 a) i ramdirektivet för avfall. Etappmålet ska ange en fortsatt utveckling av omhändertagande av avfall i enlighet med avfallshierarkin. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 6 januari 2014.

Med hänsyn till pågående beredning föreslår utskottet att motionerna 2012/13:U327 (V) yrkande 31 och 2012/13:MJ277 (M) lämnas utan bifall.

Onödiga förpackningar

Det mest omfattande styrmedlet för förpackningar i Sverige är förordningen (2006:1273) om producentansvar för förpackningar. Förordningen är ett övergripande styrmedel som kombinerar krav, riktlinjer och miljömål. Syftet med förpackningsförordningen är att minska förpackningsavfallet genom att förpackningar framställs så att volym och vikt minimeras. Vidare ska förpackningar framställas och utformas så att de kan återanvändas eller återvinnas genom materialutnyttjande eller energitnyttjande. Förordningen ställer alltså krav på att alla förpackningar ska samlas in och skapar därigenom incitament för att så få förpackningar som möjligt placeras på marknaden eftersom fler förpackningar på marknaden leder till ökade kostnader för insamling och omhändertagande. Utformningen av pro-

dukter påverkar avfallsmängderna och hanteringen av de uttjänta produkterna, vilket i sin tur har miljöpåverkan. Det är därför av betydelse att inte bara fokusera på om mängden förpackningar ökat, utan även undersöka förpackningarna utifrån deras resurseffektivitet. Det är även viktigt att undersöka om förpackningen fyller en funktion, förutom presentationen, för varan. Utöver nyttan i förpackningen måste även produktionen av förpackningen vägas in. Tillverkningen av förpackningar ger upphov till klimatpåverkan och miljöpåverkan främst genom val av råvaror, hur mycket råvaror som används och vilket energislag som används i tillverkningen. Det är därför viktigt att undersöka om förpackningarna tillverkas av rätt material eller om det går att styra mot mer resurseffektiva förpackningar (SOU 2012:56).

Avfallsutredningen föreslår i sitt betänkande att ansvaret för tillsynen över producentansvaret för förpackningars utformning läggs på en nationell myndighet. Som skäl för förslaget anger utredningen bl.a. att det finns stora brister i tillsynen av förpackningsförordningen men att det i dagsläget inte finns något behov av ytterligare styrmedel för förpackningsutformning. I Sverige har tillsynsansvaret för att reglerna i förordningen följs lagts på kommunerna. Tillsynen ställer krav på stor kunskap och på att det finns resurser för att testa förpackningar som satts på marknaden. Ansvaret på kommunen som tillsynsmyndighet får i det här sammanhanget anses innebära en omöjlig situation för den enskilda kommunen. Ett annat skäl till att ett kommunalt tillsynsansvar inte är optimalt är enligt utredningen att förpackningar är rikstäckande, i vissa fall globalt täckande, och det ger kommunen en alltför stor administrativ börda.

Avfallsutredningens betänkande är under beredning i Regeringskansliet. Frågan bör även kunna behandlas inom ramen för arbetet med det avfallsförebyggande program som nämns i avsnittet ovan. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motion 2012/13: MJ439 (M) lämnas utan vidare åtgärd.

Elavfall

Hanteringen av elavfall i Sverige regleras främst genom regler i avfallsförordningen (2011:927). Dessa regler ger konsumenten en skyldighet att sortera ut elavfall och hantera det skilt från annat avfall. Reglerna ställer också krav på att allt elavfall förbehandlas av certifierade förbehandlare innan det går vidare till återvinning, fragmentering, förbränning, deponering eller annat bortskaffande. Bestämmelser om skyldighet för producenter att ta hand om avfall som utgörs av elprodukter finns i förordningen (2005:209) om producentansvar för elektriska och elektroniska produkter. Producenternas ansvar innebär bl.a. att den som tillverkar och importerar elektronik ska märka produkterna, samla in elavfallet och sedan se till att återanvända eller återvinna elavfallet eller ta hand om det på något annat miljövänligt sätt. Naturvårdsverket är ansvarig tillsynsmyndighet. Förordningen ålägger också kommunerna vissa skyldigheter. Kommunerna ansva-

rar inom ramen för den kommunala renhållningsskyldigheten för att hantera det elavfall från hushållen som inte lämnats till producenternas insamlingssystem. I Sverige omfattar producentansvaret även vanliga glödlampor och armaturer för hushållsbruk.

Enligt Naturvårdsverket finns i dag krav på att samla in 4 kilo elavfall per person och år. I Sverige samlar vi in ungefär 16 kilo per person och år. I framtiden ska mängderna som samlas in relateras till hur mycket produkter som säljs, vilket innebär hårdare krav på insamlingen i Sverige. Totalt beräknas 12 000 ton elavfall per år hamna på fel ställe. Det motsvarar 1,3 kilo per invånare som skulle kunna materialåtervinnas. Naturvårdsverket anser att insamlingen, speciellt av smått elavfall som lätt hamnar i soppsåsen, måste utvecklas för att underlätta för människor att göra rätt. Elavfall kan bl.a. innehålla kvicksilver, bly, kadmium och bromerade flamskyddsmedel. Om avfallet inte tas om hand på rätt sätt kan det skada miljön och människors hälsa. Dessutom kan värdefulla resurser, som metaller, gå förlorade ur kretsloppet. Naturvårdsverket arbetar med ett program för att förebygga avfall, och där kommer sådana frågeställningar upp.

I juli 2012 antogs formellt det omarbetade EU-direktivet (2012/19/EU) om avfall som utgörs av eller innehåller elektrisk och elektronisk utrustning (WEEE). Naturvårdsverket utreder på vilka sätt dagens regler behöver ändras med anledning av direktivet och kommer att redovisa detta till Miljödepartementet.

När det gäller frågan om nationella insamlings- och återvinningssystem för elektriska och elektroniska produkter och batterier har utskottet fått uppgift om att det finns två sådana, El-Kretsen och Elektronikåtervinning i Sverige Ekonomisk förening (även kallat Elektronikåtervinningsföreningen eller EÅF).

Enligt beräkningar slängs 200 000 lågenergilampor innehållande kvicksilver varje år felaktigt i glasåtervinningen. Miljöminister Lena Ek har därför tagit initiativ till en dialog kring hur insamlingen kan förbättras. I december 2011 träffade hon representanter för elektronikavfalls- och återvinningsbranschen samt berörda myndigheter. I mars 2012 hölls ett uppföljningsmöte där aktörerna presenterade förslag till hur en bättre insamling ska fungera. Under 2012 hade aktörerna som mål att samla in 2 miljoner fler lågenergilampor än 2011. Bland de konkreta förslag som presenterades under mötet fanns även en informationskampanj, med syfte att informera konsumenterna om var lågenergilamporna ska slängas, och förbättrad skyltning på glasåtervinningsbehållare och återvinningsstationer. Under mötet antogs en deklaration om bättre insamling av lågenergilampor. Genom att anta deklarationen godtog aktörerna att aktivt och engagerat fortsätta att arbeta för att öka tillgängligheten av insamlingssystem för lågenergilampor i hela Sverige och arbeta för en ökad och tydligare information till konsumenterna om var lågenergilampor ska slängas. Enligt Miljödepartementet ska ytterligare ett uppföljningsmöte hållas under våren 2013.

När det gäller informationsfrågor i övrigt noterar utskottet att det på Kemikalieinspektionens och Energimyndighetens webbplatser finns information om vad man bör göra om en lågenergilampa går sönder.

Utskottet har tidigare behandlat frågan om elavfall bl.a. i betänkande 2010/11:MJU17. Utskottet anförde då bl.a. följande.

Utskottet anser att det är viktigt att bibehålla goda och fungerande system för hanteringen av miljöfarligt avfall inklusive smått elavfall och glödlampor. Enligt vad utskottet har erfarit har Sverige i ett internationellt perspektiv ett väl fungerande system för exempelvis hanteringen av elavfall. Detta är enligt utskottets mening positivt, men det är samtidigt även i fortsättning angeläget att motverka att elavfall och miljöfarligt avfall hamnar i soptunnan eller på annan inte avsedd plats. Utskottet utgår från att såväl regeringen som ansvariga myndigheter följer kunskapsutvecklingen om farliga ämnen i kemikalier som används i hushållen och den information som lämnas om detta. Det gäller också att även i fortsättningen säkerställa goda system för insamling och återvinning av miljöfarligt avfall inklusive elavfall.

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning och avstyrker motionerna 2012/13:MJ273 (S), 2012/13:MJ382 (M) och 2012/13:MJ434 (M).

Uppföljning av avfallsflöden m.m.

I Avfallsutredningens betänkande konstateras att avfall har blivit ett allt viktigare bränsle i de svenska fjärrvärmesystemen. Under 2010 gick 2 123 680 ton hushållsavfall till energiåtervinning. Energiåtervinning utgör 48,7 procent av den totala mängden behandlat hushållsavfall. Förutom hushållsavfall behandlades också 2 977 000 ton övrigt avfall, främst industriavfall. Importen av avfall till energiåtervinning har ökat under de senaste åren. Den svenska importen av avfall kan leda till minskade utsläpp av växthusgaser globalt, eftersom förbränning av biologiskt avfall som annars hade deponerats leder till minskade utsläpp av metan. Den svenska importen kan således enligt Avfallsutredningen bidra till att kortsiktigt minska de totala utsläppen från deponier inom EU. Det är samtidigt viktigt att se till att importen av avfall inte leder till att ytterligare överkapacitet för förbränning av avfall skapas i landet.

Av Sveriges avfallsplan 2012–2017 framgår att det i Sverige under 2010 infördes 1 340 000 ton avfall. En mycket stor del, 1 080 000 ton (ca 80 procent) var brännbart avfall som gick till energiåtervinning. Detta avfall kom framför allt från Norge. Mängden anmält utfört avfall under 2010 var 470 000 ton. Under finanskrisen och lågkonjunkturen 2008–2010 sjönk avfallsmängderna. De minskade mängderna i kombination med den kraftiga utbyggnaden har lett till brist på avfall till förbränningsanläggningarna. I vissa regioner gäller detta även avfall till rötningsanläggningar. Trots den allt tuffare konkurrenssituationen finns det i flera fall planer på att utöka kapaciteten för både förbränning och rötning. Intresset för att importera avfall har ökat och delvis bidragit till kapacitetsutbyggnaden. Genom ökad import från Norge och ökad användning av lagrat avfall har de svenska avfallsförbränningsanläggningarna fyllts. År 2009 utnyttjades

ca 10 procent av kapaciteten för import av brännbart avfall från Norge. Naturvårdsverket anför i avfallsplanen att det är viktigt att följa denna utveckling och bedöma de konsekvenser som detta kan få.

Avfallsutredningen (SOU 2012:56) har anfört bl.a. följande. Krav på uppföljningen av avfallsmängderna och avfallsflödena i samhället följer i dag främst av internationella åtaganden, av EU-lagstiftning samt av nationell lagstiftning och regeringsbeslut. Naturvårdsverket är i dag den myndighet som ansvarar för att se till att de olika kraven uppfylls. På internationell nivå finns krav på uppföljning och rapportering av avfallsmängder men då främst fördelat på utpekade flöden. Ett sådant exempel är Baselkonventionen som ställer krav på årlig rapportering av producerad mängd hushållsavfall samt producerad mängd farligt avfall, fördelat på ett antal kategorier. På EU-nivå följer ytterligare ett antal krav. Enligt artikel 37 i ramdirektivet om avfall ska medlemsstaterna underrätta EU-kommissionen om genomförandet av direktivet i form av en rapport i elektronisk form. Rapporten ska även innehålla information om i vilken utsträckning medlemsstaterna har uppnått de återvinningsmål som anges i artikel 11. Ytterligare krav på rapportering av mängder avfall finns i avfallsförbränningsdirektivet, deponeringsdirektivet, WEEE-direktivet m.fl. Naturvårdsverket ser till att ha underlag för att kunna uppfylla de krav som följer av EU-lagstiftning eller internationella konventioner, de nationella krav som inte direkt följer av åtaganden inom EU eller internationellt samt krav utifrån regeringsuppdrag. Samtidigt ser verket till att underlätta framtagande av data för länsstyrelser och kommuner så att de ska kunna uppfylla de krav som följer av regeringsuppdrag, krav på uppföljning av miljömål på lokal nivå och krav på data vid tillsyn.

I Avfallsutredningens betänkande konstateras att det finns krav på diverse aktörer att föra anteckningar respektive rapportera mängder och slag av avfall för återvinning och bortskaffande som skulle kunna tjäna som underlag för krav på rapportering till följd av nationell och internationell lagstiftning samt för uppföljning av nationella och internationella avfallsrelaterade miljömål, men som inte går eller är lämpliga att använda för dessa ändamål. En prioriterad fråga bör därför enligt utredningen vara att analysera datainsamlingen, utvärdera behoven av densamma och samordna materialet på så vis att insamlade data kan användas på ett effektivt sätt. I betänkandet lämnas ett förslag om att den nationella avfallsplanen ska följas upp vart fjärde år. Av uppföljningen ska framgå om de antagna målen i planen har nåtts och hur pass effektiva eventuella införda styrmedel har varit. Den som omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt enligt 36 § respektive 42 § avfallsförordningen ska enligt förslaget varje år lämna en avfallsrapport till länsstyrelsen. Rapporten ska innehålla uppgift om mängd och typ av avfall som verksamhetsutövaren transporterar samt uppgift om vart avfallet transporteras och om de metoder som används för hantering i enlighet med 15 kap. 1 § miljöbalken. Vidare innebär förslaget att den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter som

kompletterar bestämmelsen om det behövs för att myndigheten ska kunna följa upp avfallsmängder och avfallsflöden på nationell nivå. Länsstyrelsen får i uppgift att sammanställa avfallsrapporterna inom länet. Sammanställningen ska överlämnas till den myndighet som regeringen bestämmer. Underlaget ska användas för att följa upp avfallsmängderna och avfallsflödena på nationell nivå. Förslaget bereds i Regeringskansliet.

Mor bakgrund av det anförda avstyrks motion 2012/13: MJ373 (FP) och 2012/13: MJ455 (S) yrkande 48.

Forskning om avloppsslam m.m.

Miljömålsberedningen har föreslagit ett etappmål om ökad resurshushållning i livsmedelskedjan. I förslaget ingick en särskild del om återföring av fosfor från avlopp (Etappmål i miljömålssystemet, SOU 2011:34). Regeringen fattade senare beslut om ett etappmål om ökad resurshushållning i livsmedelskedjan, dock utan den del som behandlade fosfor. Regeringen anförde att många remissinstanser var kritiska till förslaget eftersom det inte innehåller någon skrivning om att återföringen ska ske på ett sätt som inte skadar människor eller miljön. Vidare anförde regeringen att remissinstanserna dock ansåg att det är viktigt med återföring av fosfor eftersom det är en ändlig resurs. Regeringen gjorde därför bedömningen att det inte skulle ingå en särskild del om återföring av fosfor i etappmålet (Ds 2012:23 Svenska miljömål – preciseringar av miljö kvalitetsmålen och en första uppsättning etappmål). Naturvårdsverket har emellertid av regeringen fått i uppdrag att undersöka frågan om hållbar återföring av fosfor (dnr M2012/317/Ke), och i uppdraget ingår bl.a. att föreslå ett etappmål om återföring av fosfor. Uppdraget ska slutredovisas till regeringen den 12 augusti 2013.

När det gäller forskning om recirkulering av fosfor har regeringen i årets regleringsbrev till Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) gett forskningsrådet i uppdrag att gemensamt med Stiftelsen lantbruksforskning och Stiftelsen hästforskning utforma ett produktionsinriktat forskningsprogram för bl.a. jordbrukets hållbarhet och konkurrenskraft. Programmet bör bidra till att utveckla konkurrenskraften hos lantbrukets näringar och till att stärka företagens betydelse för landsbygden. Syftet med programmet är att öka värdet för jordbrukets värdekedja, bl.a. genom forskning och innovation som skapar nya produkter och marknader och som samtidigt bidrar till att minimera jordbrukets miljöpåverkan m.m. Samverkan bör också sökas med andra relevanta aktörer och forskningsfinansiärer. Formas ska redovisa verksamheten till regeringen årligen med en första rapport senast den 3 mars 2014. Efter fyra år ska Formas också utvärdera programmet. När det gäller finansieringen av forskningsprogrammet framgår av proposition 2012/13:1 utgiftsområde 23 anslag 1:25 (Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning och samfinansierad forskning) att anslaget ska finansiera stöd

till samfinansierad forskning och utveckling med minst 23 miljoner kronor för ett produktionsinriktat forskningsprogram för jordbrukets hållbarhet och konkurrenskraft, samt hästforskning.

Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motion 2012/13:MJ425 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkandena 13 och 14.

Uttjänta fordon m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om uttjänta bilar och läckande skeppsvrak.

Jämför reservationerna 10 (SD) och 11 (S, MP).

Motionerna

Kommittémotion 2012/13:T477 av Anders Ygeman m.fl. (S) yrkande 42 tar upp frågan om den kommande lagstiftningen om övergivna båtar och bilar i naturen. Det måste enligt motionen vara möjligt att komma till rätta med problemen kring övergivna bilar och båtar i naturen samtidigt som hänsyn tas till motorhobbyn. Enligt motion 2012/13:MJ274 av Leif Pagrotsky och Sven-Erik Bucht (båda S) bör Naturvårdsverket ges i uppdrag att återkomma med ett förslag om omhändertagande av uttjänta bilar och bildelar som tillåter seriös hobbyverksamhet med veteranbilar. I motion 2012/13:MJ328 av Isak From m.fl. (S) yrkande 1 anför att resultatet av Naturvårdsverkets uppdrag om uttjänta bilar och bildelar kommer att medföra hinder för motorhobbyn. Enligt yrkande 2 bör Naturvårdsverket i framtiden ta in synpunkter från motorsportorganisationerna och Motorhistoriska Riksförbundet (MHRF). Enligt motion 2012/13:MJ284 av Jan Lindholm (MP) bör det förslag Naturvårdsverket tagit fram om uttjänta bilar inte genomföras. Man bör enligt motionen inte försvåra hobbyverksamhet kring bilar. I motion 2012/13:T449 av Josef Fransson och Thoralf Alfsson (båda SD) yrkande 4 anför att Naturvårdsverket bl.a. föreslår att det görs straffbart att obehörigen ta emot uttjänta bilar, vilket riskerar att omöjliggöra bevarande av gamla bilar. I motion 2012/13:MJ307 av Rune Wikström (M) framförs att viljan att komma åt illegala bilskrotor inte bör gå ut över folkrörelsens möjlighet att utöva hobbyn att demontera fordon. Enligt motion 2012/13:MJ473 av Cecilia Widegren (M) bör man verka för enkla regler för och krav på motorhistoriska fordonsentusiaster. Enligt motion 2012/13:MJ337 av Lars Gustafsson (KD) bör regeringen i utformningen av regler för skrotning och omhändertagande av uttjänta bilar beakta möjligheten att ägna sig åt fordons- och motorhobby.

Enligt motion 2012/13:MJ455 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 35 bör regeringen upprätta en handlingsplan med olika steg i tid, geografiskt läge och riskklass för att åtgärda miljöfarliga vrak i havet. Det brådskar med inventeringen av de gamla oljeläckande vrak som finns längs de svenska kusterna, och arbetet med åtgärder måste börja nu.

Utskottets ställningstagande

Uttjänta fordon m.m.

Naturvårdsverket redovisade i juni 2011 ett regeringsuppdrag om uttjänta bilar och miljön. Naturvårdsverket anför i rapporten bl.a. att det är mycket varierande kvalitet på omhändertagandet av uttjänta bilar. Vissa verksamheter följer mycket väl de krav som ställs, medan andra inte alls gör det. Ytterligare ett problem är den illegala hantering som finns på området, både illegal skrotning och illegal export. När det gäller illegal bilskrotning föreslår Naturvårdsverket att det görs straffbart att obehörigen ta emot uttjänta bilar och att man ska ta bort ordet yrkesmässig i definitionen av bilskrotning. Naturvårdsverket anför att det finns en rad åtgärder att vidta för att begränsa den illegala exporten. Verket beskriver de tankar och idéer som uppkommit i samband med uppdraget men anser att de behöver ses över närmare. Flera av förslagen har också utretts i andra uppdrag.

Naturvårdsverket har vid ett senare tillfälle lämnat information om att veteranbilsägare och andra privatpersoner som restaurerar fordon och plockar delar från begagnade bilar kan fortsätta med detta även om verkets förslag skulle genomföras. Naturvårdsverket anförde att man i utredningen förde ett resonemang kring hur man kan försvåra för s.k. bilmålvakter och hur man kan begränsa den illegala exporten av uttjänta bilar. Det skulle kunna ske genom att avställningstiden och antalet bilar man får äga begränsas. Verket valde dock att inte lägga fram dessa förslag i utredningen.

I betänkande 2012/13:MJU1 hänvisar utskottet till att Naturvårdsverkets rapport har remitterats till berörda instanser och att regeringen bereder förslagen. Utskottet hade även fått information om att regeringen inte har för avsikt att gå vidare med rapportens förslag i deras ursprungliga form.

När det gäller frågan om vilka organisationer som ska ges möjligheter att lämna synpunkter till myndigheter i olika ärenden är det inte en fråga som riksdagen har till uppgift att ta ställning till. Utskottet noterar dock att Motorhistoriska Riksförbundet (MHRF) bland andra bransch- och intresseorganisationer hade möjligheter att lämna synpunkter på Naturvårdsverkets rapport till Miljödepartementet senast den 31 oktober 2011.

Med det anförda avstyrks motionerna 2012/13:T449 (SD) yrkande 4, 2012/13:T477 (S) yrkande 42, 2012/13:MJ274 (S), 2012/13:MJ284 (MP), 2012/13:MJ307 (M), 2012/13:MJ328 (S) yrkandena 1 och 2, 2012/13: MJ337 (KD) och 2012/13:MJ473 (M).

Miljöfarliga vrak

Miljöminister Lena Ek svarade på en riksdagsfråga om läckande skeppsvrak den 14 augusti 2012 (fr. 2011/12:709). Hon anförde då följande:

Havsmiljön är en högt prioriterad fråga för regeringen. Oljeutsläpp innebär risker för våra hav och kuster, vare sig de härrör från sjunkna fartyg eller från dagens sjöfart. För att få kunskap om i vilken omfattning sanering av vrak behövs och hur den i så fall ska genomföras gav regeringen i uppdrag åt Sjöfartsverket att i samråd med Kustbevakningen, Transportstyrelsen, Naturvårdsverket, Försvarsmakten och berörda länsstyrelser genomföra en inventering av vrak inom Sveriges territorialvattenområde. Sjöfartsverket redovisade sitt uppdrag i januari 2011. Redovisningen bereds nu inom Regeringskansliet.

Enligt uppgift från Miljödepartementet är frågan fortfarande under beredning inom Regeringskansliet.

Utskottet anser att det brådskar med att åtgärda de vrak som utgör potentiella miljöhot längs de svenska kusterna och utgår från att regeringen efter slutförd beredning tar fram en handlingsplan för att åtgärda skeppsvraken. Därmed anser utskottet att motion 2012/13: MJ455 (S) yrkande 35 nu kan lämnas utan vidare åtgärd.

Efterbehandling av förorenade områden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om efterbehandling av förorenade områden.

Motionerna

I motion 2012/13: MJ264 av Krister Örnfjäder (S) efterfrågas en åtgärdsplan för att nå giftsaneringsmålet till 2050. Med dagens takt kommer inte alla områden med den allvarligaste riskklassningen att hinnas med. Enligt motion 2012/13: MJ376 av Betty Malmberg (M) visar ett antal vägledande rättsfall från miljödomstolen 2010 att företagens ansvar då det gäller efterbehandling av förorenade områden är mindre än vad som tidigare förmodats. En översyn och konsekvensanalys av detta bör göras. Motion 2012/13: MJ251 av Johan Pehrson (FP) tar upp behovet av fortsatta undersökningar av Kvarntorpsområdet i Kumla samt prioritering av ekonomiskt stöd för att kunna sanera området. Eftersom staten varit högst delaktig i föroreningen av Kvarntorpsområdet i Kumla kommun bör också enligt motionen större ekonomiskt ansvar kunna utkrävas.

Utskottets ställningstagande

Av proposition 2012/13:1 utgiftsområde 20 framgår att Naturvårdsverket under 2011 fördelade hela anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden, drygt 635 miljoner kronor, i statliga bidrag till arbetet med efterbehandling av förorenade områden. Regeringens bedömning är att arbetet leder till att uppnå det övergripande syftet med efterbehandling av förorenade områden som är att långsiktigt minska risken för skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön samt att minska mängderna och halterna av metaller och naturfrämmande ämnen i miljön. Efterbehandlingen behöver dock fortfarande öka enligt regeringen.

Enligt propositionen går efterbehandlingsarbetet framåt i takt med ökade erfarenheter. Ansvarsfördelningen i arbetet med förorenade områden har sedan 2010 tydliggjorts, och engagemanget är enligt regeringen stort. Sveriges geologiska undersöknings (SGU) arbete med sanering av förorenad mark gick in i ett operativt skede under 2011. Verket är nu engagerat i saneringen av ett trettiotal förorenade områden. För Statens geotekniska institut har fokus under året legat på undersökningsmetodik och hantering av förorenade områden samt fortsatt uppbyggnad av det nationella ansvaret för forskning, teknikutveckling och kunskapsuppbyggnad inom förorenade områden. En särskild strategisk forskningsplan har utarbetats inom området. I dag finns ca 1 300 förorenade områden som bedöms utgöra mycket stor risk för miljön och människors hälsa. Ytterligare ca 14 000 områden behöver till viss del också åtgärdas. Tillståndet vad gäller förorenade områden har ytterligare förbättrats genom de saneringar som kommit igång efter genomförda inventeringar. Statlig finansiering är det enskilt viktigaste styrmedlet. Kunskapsuppbyggnad, teknikutveckling och praxisbildning inom miljöbalken utvecklas, liksom ett allmänt tillgängligt informationssystem med tydlig och kvalitetssäkrad information om inventerade, undersökta och åtgärdade förorenade områden. Inventeringen med grundläggande information om de förorenade områdena bedöms vara klar vid utgången av 2013. Färdigställandet av inventeringsarbetet förväntas enligt propositionen leda till en ökning av antalet ansökningar om bidragsmedel. Under 2010 klargjordes verksamhetsutövarens ansvar för att åtgärda förorenade områden i ett antal vägledande rättsfall från Miljööverdomstolen.

Utskottet har fått en uppgift från Miljödepartementet om att Regeringskansliet överväger konsekvenserna av rättsfallen från Miljööverdomstolen 2010 om verksamhetsutövarens ansvar för att åtgärda förorenade områden.

När det gäller arbetet med miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö vad avser förorenade områden har Miljömålsberedningen i sitt delbetänkande Etappmål i miljö mållsystemet (SOU 2011:34) anført bl.a. följande. Mot bakgrund av kartläggningar av läget i dag är det viktigt att arbetet med att sanera prioriterade områden fortsätter i ökad takt, om miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö ska uppnås. Det behövs därför offensiva etappmål för efterbehandling av förorenade områden, inklusive information om förorenade områden. Eftersom problemet med förorenade områden är omfattande och

då måluppfyllelsen med nuvarande effektivitet i efterbehandlingsprocessen kräver kraftigt ökade resurser bedömer miljömålsberedningen att det krävs ytterligare utredning innan ett sådant etappmål kan formuleras. Det pågår också för närvarande en rad åtgärder med syfte att effektivisera efterbehandlingsprocessen. Regeringen bör därför ge Naturvårdsverket i uppdrag att, i dialog med övriga berörda myndigheter och berörda aktörer, omgående föreslå ett etappmål om efterbehandling av förorenade områden. Utredningen bör särskilt uppmärksamma hur arbetet ytterligare kan inriktas mot faktiska efterbehandlingsinsatser snarare än utredningsverksamhet, för att få så mycket sanering som möjligt för de offentliga resurserna inom området.

I Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2013 har regeringen gett verket i uppdrag att föreslå ett etappmål om efterbehandling av förorenade områden. I uppdraget ingår att identifiera steg på vägen för att nå målet för förorenade områden så som det preciseras under miljökvalitetsmålet Giftfri miljö. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 6 januari 2014.

Mot bakgrund av det anförda avstyrks motionerna 2012/13:MJ264 (S) och 2012/13:MJ376 (M).

När det gäller återställning av förorenade områden där statliga bolag har bedrivit verksamhet, konstaterar utskottet att reglerna för ansvar för efterbehandling av förorenade områden gäller generellt för alla verksamhetsutövare. I de fall ansvar för undersökning och efterbehandling inte kan utkrävas, t.ex. på grund av att lång tid förflutit sedan verksamheten bedrevs, gäller detta även om det är ett statligt bolag som har bedrivit den förorenande verksamheten. I de enskilda fall då ansvar inte kan utkrävas för sanering kan statsbidrag under vissa förutsättningar utbetalas enligt förordningen (2004:100) om avhjälpande av föroreningsskador och statsbidrag för sådant avhjälpande (se även bet. 2007/08:MJU9). Utskottet har förståelse för de problem som är förknippade med det förorenade område som uppmärksammas i motion 2012/13:MJ251 (FP) och andra områden med liknande förhållanden. Det är dock inte riksdagens uppgift att ta ställning till om enskilda projekt ska ges ekonomiskt stöd, och utskottet föreslår därför att motion 2012/13:MJ251 (FP) lämnas utan vidare åtgärd.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om avfall och kretslopp som tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden.

Jämför särskilda yttrandena 1 (S), 2 (MP) och 3 (SD).

Utskottets ställningstagande

De motionsförslag som tas upp i bilaga 2 rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden i betänkandena 2010/11:MJU17 Avfall och kretslopp och 2011/12:MJU16 Avfall och kretslopp. Riksdagen avslög i enlighet med utskottets förslag motionsyrkandena. Utskottet ser ingen anledning att nu göra någon annan bedömning och avstyrker därför motionsförslagen.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Mål för insamling av matavfall, punkt 1 (S, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S), Jens Holm (V) och Kristina Nilsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:MJ455 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 47.

Ställningstagande

Insamlingen av matavfall måste öka. Den är väsentlig för biogasutvecklingen. Ett nytt nationellt mål som är drivande för ökad insamling måste tas fram. Miljömålsberedningens förslag på det området bereds också sedan länge i Regeringskansliet, och vi menar att regeringen bör anta ett mål för insamling av matavfall. Detta bör ges regeringen till känna.

2. Insamlingssystem för matavfall, punkt 2 (MP, V)

av Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:N405 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkande 12 och avslår motionerna 2012/13:MJ391 av Gunnar Axén (M) och 2012/13:N405 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkande 13.

Ställningstagande

Avfallsförordningen bör kompletteras med krav på att kommunerna ska tillhandahålla medborgarna ett insamlingssystem för matavfall i den utsträckning det inte kan anses vara orimligt utifrån ett samhällsekonomiskt eller insamlingstekniskt perspektiv. Mycket av fokus ligger på matavfallet och också på bristen på biogas – två frågor som hör ihop. Våra matrester kan omvandlas till biogas och biogödsel. Det matavfall som återvinns i Sverige och blir till fordonbränsle skulle kunna ersätta stora mängder bensin och minska utsläppen av koldioxid. Avfallsutredningens betänkande som presenterades i augusti 2012 är ett välkommet steg i riktningen mot tydligare krav på bättre system för matavfallsinsamling. Detta bör ges regeringen till känna.

3. Textilavfall m.m., punkt 3 (S, MP, V)

av Matilda Ernkran (S), Johan Löfstrand (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyy Niemi (S), Helena Leander (MP), Jens Holm (V) och Kristina Nilsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2012/13:U327 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 32 och 2012/13:MJ226 av Elin Lundgren (S).

Ställningstagande

Producentansvar finns för t.ex. batterier och tidningar men inte för kläder och andra textilier. I februari 2011 tillfrågades ca 1 000 svenskar av Konsumentföreningen i Stockholm om ett mer reglerat system för insamling av kläder. Av de tillfrågade var 70 procent positiva till ett sådant system, antingen i form av ett insamlingssystem med en textilbehållare vid återvinningsstationen eller i form av ett pantsystem. För att återvinning och återanvändning av textilier ska ske i större skala krävs ett producentansvar. Producenterna ska ha ansvar för att ta tillbaka uttjänta varor och ta om hand dessa på miljömässigt bästa sätt. Detta bör ges regeringen till känna.

4. Återvinning av metaller m.m., punkt 4 (MP)

av Helena Leander (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:N306 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkandena 1–4 och avslår motionerna

2012/13:MJ326 av Carina Adolfsson Elgestam (S) och

2012/13:MJ335 av Gunilla Nordgren (M).

Ställningstagande

Det bör göras en utredning om hur man kan verka för ökad återvinning av oanvända metaller och sten i vår bebyggda miljö, s.k. urban mining. Man bör även stimulera forskning och utvecklingsinsatser inom urban mining. Ämnen i produkter och anläggningar som inte längre används ligger ofta kvar. I våra bebyggda miljöer finns stora mängder metaller och sten. Detta utgör en källa till råvaror för annan användning. Det är normalt mindre energikrävande och mindre miljöbelastande att använda återvunnet material än nytvunnet material. Inom FN:s miljöorgan UNEP finns en resurspanel som i sin första rapport konstaterar att den kraftigt ökade metallanvändningen under senare decennier har flyttat resursbasen för metaller från att ha varit nästan helt geologiskt baserad till att numera i betydande grad vara lagrad i samhället. Svensk lagstiftning innehåller inga krav på att man behöver ta upp eller underlätta framtida nyttiggörande av t.ex. uttjänta kablar. Det kan också finnas oklarheter om hur rättigheter att ta till vara dessa tillgångar ser ut eller kan fördelas. Vi behöver öka våra kunskaper om var detta metallkapital finns och förbättra förutsättningarna för att återvinna detta.

Det finns ett behov av en översyn av lagstiftningen som reglerar hantering av utvinningsavfall. Lagstiftningen bör bidra till att råvarutvinning optimeras och till att framtida utvinning av mineraler och metaller, som vid det första utvinningstillfället inte är ekonomiskt rimliga att utvinna, inte försvåras. Avfall från utvinning och bearbetning av mineraltillgångar är en av de största avfallsströmmarna inom EU. En del av utvinningsavfallet utgör inte något hot mot miljön, men den nuvarande lagstiftningen försämrar möjligheterna att ta vara på detta som råvara och det hamnar i stället på deponi. Ett grundläggande krav är att EU-lagstiftningen om hantering av utvinningsavfall genomförs och tillämpas fullt ut. Forskning och utveckling av s.k. waste mining bör stimuleras. Det finns ett behov av att

stimulera forsknings- och utvecklingsinsatser för en förbättrad miljöhänsyn vid gruvdrift, hantering av utvinningsavfall och förbättrad utvinning av mineral ur utvinningsavfall. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Källsortering, punkt 5 (SD)

av Josef Fransson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:MJ204 av Lars-Axel Nordell och Penilla Gunther (båda KD).

Ställningstagande

I Sverige finns en i grunden positiv inställning till källsortering och återvinning. Tyvärr säljs dock alltför många produkter utan anvisningar på förpackningen om hur de ska sorteras och återvinnas. Sverigedemokraterna vill att regeringen uppdrar åt berörd myndighet att tillsammans med inblandade parter och branschorganisationer ta fram en standard för märkning av förpackningar för att förenkla sopsortering och återvinning i konsumentledet. Kan en sådan standard inte åstadkommas på frivillig grund anser Sverigedemokraterna att frågan kan bli föremål för föreskrifter. Utan att föregå några definitiva slutsatser vill Sverigedemokraterna ändå framhålla att en sådan standard skulle kunna baseras på färgkoder som stämmer överens med t.ex. färger på sopsäckar för automatiserad återvinningshantering. En sådan standard bör ha ambitionen att även fungera internationellt. I dag bidrar många kommuner till miljömedvetenheten genom väl utvecklade system för att invånarna ska kunna sortera sina sopor. Ibland måste man dock som konsument vara något av en materialexpert för att sortera rätt. Ett system som detta skulle förenkla källsorteringen för enskilda, och risken för felsortering skulle minska. Dessutom skulle viljan att källsortera sannolikt öka om det blev lättare att se vilken produkt som ska hamna i vilken avfallsbehållare. Ambitionen måste alltid vara att göra det så enkelt som möjligt att sortera sitt avfall. Detta bör ges regeringen till känna.

6. Produkters livslängd m.m., punkt 6 (MP, V)

av Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:U327 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 31 och avslår motionerna

2012/13:MJ277 av Ulrik Nilsson (M) och

2012/13:MJ439 av Jan Ericson (M).

Ställningstagande

Sedan mitten av 70-talet har vi gått över den gräns då vi använder mer resurser än vad jorden klarar av att producera, och trenden går stadigt åt fel håll genom ett ohållbart konsumtionsmönster. Det krävs en mängd styrmedel för att ändra konsumtionsmönster och inte minst för att begränsa avfallsmängderna. En fråga som i detta sammanhang sällan uppmärksammas är livslängden på produkter. Många elektroniska produkter är konstruerade för att bara hålla en viss tid, vilket kan resultera i att resursbelastningen och avfallsmängden blir onödigt stor. Vi bedömer att det finns risk att vissa resurskrävande elektronikvaror begränsas i livslängd i alltför hög grad för att det ska vara långsiktigt hållbart. En utredning bör tillsättas med uppgift att föreslå lämpliga styrmedel för en garanterad livslängd på varor inom produktområden som är resurskrävande. Detta bör ges regeringen till känna.

7. Elavfall, punkt 7 (S, V)

av Matilda Ernkran (S), Johan Löfstrand (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S), Jens Holm (V) och Kristina Nilsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:MJ273 av Eva Sonidsson och Jasenko Omanovic (båda S) och avslår motionerna

2012/13:MJ382 av Betty Malmberg (M) och

2012/13:MJ434 av Jan Ericson (M).

Ställningstagande

Trots att vi når EU:s insamlingsmål med råge innebär inte det att problemet med elektronikavfall är löst. Det återstår fortfarande en stor mängd elektronikavfall, främst småelektronik som mobiltelefoner, som aldrig lämnas in för återvinning utan slängs i soppåsen. El-Kretsen beskriver i sin rapport Framtidens insamlingssystem för smått elavfall olika insamlingssystem och vad konsumenterna efterfrågar. Av rapporten framgår att placering

av, tillgänglighet till och återkommande information om insamlingskärl är de faktorer som höjer incitamenten för konsumenterna att lämna sitt avfall till återvinning. Något nationellt system för återvinning av småelektronik finns inte i egentlig mening, utan ett antal system testas runt om i landet. Det är angeläget att ett enhetligt system införs för insamling och återvinning av elektroniskt avfall för att skydda människor och vår miljö, här och på andra ställen i världen. Detta bör ges regeringen till känna.

8. Uppföljning och registrering, punkt 8 (S, MP)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyy Niemi (S), Helena Leander (MP) och Kristina Nilsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:MJ455 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 48 och

avslår motion

2012/13:MJ373 av Anita Brodén (FP).

Ställningstagande

Ett införande av ett nationellt elektroniskt system för hantering av farligt avfall bör utredas. I EU:s ramdirektiv för avfall slås fast att farligt avfall ska kunna spåras från där det uppkommer till där det ska användas och slutligen tas om hand som avfall. I kommissionens vägledning för införandet av direktivet ställs som minimikrav att medlemsländerna uppför ett nationellt register för registrering av farligt avfall. I Sverige har regeringen valt en annan väg. Verksamhetsutövaren ska i stället föra anteckningar, och något nationellt register finns inte. Men en granskning av Naturvårdsverket visar att den vanligaste bristen är att verksamhetsutövarna inte lever upp till skyldigheten att anteckna uppkommet farligt avfall och att upprätta transportdokument. Vi menar att ett nationellt elektroniskt register skulle förenkla för utövarna. Granskningen från Naturvårdsverket visar också att klassningen av farligt avfall är problematisk för utövarna. De nuvarande reglerna är också resurskrävande för de tillsynsmyndigheter som ska kunna spåra farligt avfall och försäkra sig om att det farliga avfallet har tagits om hand så att människors hälsa och miljön skyddas. Ett nationellt register för farligt avfall i elektronisk form skulle minska administrationen samtidigt som det skulle fylla kraven på anteckningar eller registerföring för verksamheter. Ett sådant register skulle vara ett effektivt och kraftfullt verktyg för tillsynsmyndigheter för att följa det farliga avfallet. Statistik ur registret skulle ge en god översikt över utvecklingen och en god grund för

avfallsplanering och uppföljning av satta mål. Statistiken skulle även kunna användas för uppföljning av andra åtgärder i tidigare led än avfallsledet. Detta bör ges regeringen till känna.

9. Forskning om avloppsslam m.m., punkt 9 (S)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Lövstrand (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S) och Kristina Nilsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:MJ425 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkandena 13 och 14.

Ställningstagande

Vi anser att man bör satsa på forskning kring hur man utvinner fosfor ur avloppsslam, vilket på grund av höga halter av farliga kemikalier i mindre utsträckning kan användas för gödselmedel. Forskning kring hur man kan avvatta rötat naturgödsel för att göra det till ett mer attraktivt gödselmedel är ett annat forskningsområde som bör prioriteras. Utbildning, metodutveckling och forskning är väsentligt för att stärka det svenska jordbruket. Vi menar att forskningen – och utbildningen – på detta område är det viktigaste bidrag som samhället kan ge för att utveckla och säkra jordbrukssektorns konkurrenskraft. När regeringen avskaffade handelsgödselskatten innebar det att återföringen av dessa medel till näringen togs bort. En viktig del av återföringen var stimulans av forskning. Det handlade om forskning som direkt var tillämpbar för att utveckla det svenska jordbruket. Vi behöver förstärka den svenska forskningen i de gröna näringarna. Detta bör ges regeringen till känna.

10. Uttjänta fordon m.m., punkt 10 (SD)

av Josef Fransson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2012/13:T449 av Josef Fransson och Thoralf Alfsson (båda SD) yrkande 4 och avslår motionerna 2012/13:T477 av Anders Ygeman m.fl. (S) yrkande 42,

2012/13:MJ274 av Leif Pagrotsky och Sven-Erik Bucht (båda S),
2012/13:MJ284 av Jan Lindholm (MP),
2012/13:MJ307 av Rune Wikström (M),
2012/13:MJ328 av Isak From m.fl. (S) yrkandena 1 och 2,
2012/13:MJ337 av Lars Gustafsson (KD) och
2012/13:MJ473 av Cecilia Widegren (M).

Ställningstagande

På senare tid har motorentusiaster över hela Sverige uttryckt stark oro över Naturvårdsverkets redovisning av ett regeringsuppdrag som går under namnet Uttjänta bilar och miljön. I denna redovisning finns flera skrivningar som om de genomförs kommer att påverka veteranbilshobbyn starkt negativt. Utredningen föreslår bl.a. att det görs straffbart att obehörigen ta emot uttjänta bilar, något som lättvindigt kallas för avfall, vilket riskerar att omöjliggöra bevarande av gamla bilar. Detta bör ges regeringen till känna.

11. Miljöfarliga vrak, punkt 12 (S, MP)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyry Niemi (S), Helena Leander (MP) och Kristina Nilsson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2012/13:MJ455 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 35.

Ställningstagande

Vi anser att det brådskar med att åtgärda de vrak som utgör potentiella miljöhot längs de svenska kusterna. Av en rapport från Sjöfartsverket framgår att det finns 316 vrak i svenska vatten som bedöms utgöra potentiella miljörisiker, varav 31 vrak bedöms utgöra ett reellt miljöhot (Miljörisiker från fartygsvrak, 2011-01-14). Att tömma vraken på olja kan bli mycket kostsamt. Konsekvenserna av en oljeförorening av den svenska kusten kan emellertid bli mycket stora. De diffusa utsläppen från vraken bör åtgärdas för att minska risken för långsiktiga skador på havsbotten och tillhörande ekosystem. Vi anser att regeringen snarast bör ta fram en handlingsplan för att åtgärda skeppsvraken. Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Motioner som bereds förenklat, punkt 13 (S)

Matilda Ernkrans (S), Johan Lövstrand (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyy Niemi (S) och Kristina Nilsson (S) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. Då det gäller våra förslag hänvisar vi till våra aktuella motioner. Vi vidhåller de synpunkter vi har framfört i det sammanhanget men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 13 (MP)

Helena Leander (MP) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. Då det gäller våra förslag hänvisar vi till våra aktuella motioner. Vi vidhåller de synpunkter vi har framfört i det sammanhanget men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

3. Motioner som bereds förenklat, punkt 13 (SD)

Josef Fransson (SD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. Då det gäller vårt förslag hänvisar vi till vår aktuella motion. Vi vidhåller de synpunkter vi har framfört i det sammanhanget men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012

2012/13:U327 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en utredning bör tillsättas med uppgift att föreslå lämpliga styrmedel för garanterad livslängd på varor inom produktområden som är resurskrävande.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att producentansvar för textilier bör införas.

2012/13:T449 av Josef Fransson och Thoralf Alfsson (båda SD):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Naturvårdsverkets redovisning av regeringsuppdraget som har namnet Uttjänata bilar och miljön.

2012/13:T477 av Anders Ygeman m.fl. (S):

42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om det rullande kulturarvet och den kommande lagstiftningen om övergivna båtar och bilar i naturen.

2012/13: MJ204 av Lars-Axel Nordell och Penilla Gunther (båda KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om symbolmärkning av förpackningar för att förenkla källsortering.

2012/13: MJ225 av Ann-Kristine Johansson och Lars Mejern Larsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att minska matsvinnet.

2012/13: MJ226 av Elin Lundgren (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om producentansvar för textilier.

2012/13: MJ234 av Otto von Arnold (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda en nationell målsättning att minska matsvinnet med 20 procent till 2015.

2012/13: MJ242 av Lennart Axelsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kampen för ett fimpfriare och trevligare Sverige.

2012/13: MJ243 av Susanne Eberstein (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att belägga dryckesförpackningar av glas med pant.

2012/13: MJ251 av Johan Pehrson (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av fortsatta undersökningar av Kvarnatorpsområdet i Kumla samt prioritering av ekonomiskt stöd för att därefter kunna sanera Kvarnatorpsområdet.

2012/13: MJ264 av Krister Örnfjäder (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en åtgärdsplan för att nå giftsaneringsmålet till 2050.

2012/13: MJ273 av Eva Sonidsson och Jasenko Omanovic (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om återvinning av elektroniskt avfall.

2012/13: MJ274 av Leif Pagrotsky och Sven-Erik Bucht (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Naturvårdsverket i uppdrag att återkomma med ett förslag som tillåter seriös hobbyverksamhet med veteranbilar.

2012/13: MJ277 av Ulrik Nilsson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av möjligheterna att skapa ett kompetenscentrum för underhållsfrågor.

2012/13: MJ278 av Tina Ehn och Mats Pertoft (båda MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ansvaret för det marina skräp som flyter i land utmed kusterna.

2012/13: MJ284 av Jan Lindholm (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att inte försvåra för veteranbilsintresset.

2012/13:MJ287 av Carina Ohlsson (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga att även låta cigarettfimpar omfattas av lagen mot nedskräpning.

2012/13:MJ307 av Rune Wikström (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om veteranbilar.

2012/13:MJ317 av Jan Lindholm (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att utveckla pantsystem som ett mer kraftfullt verktyg för medborgarna i det hållbara samhället.

2012/13:MJ326 av Carina Adolfsson Elgestam (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om glas som fyllnadsmaterial.

2012/13:MJ328 av Isak From m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om motorhobbyns förutsättningar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Naturvårdsverket i framtiden bör ta in synpunkter från motorsportorganisationerna och MHRF.

2012/13:MJ335 av Gunilla Nordgren (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en utredning bör tillsättas för att fastlägga styrmedel som stimulerar till att återvinna råvaror, t.ex. pyrolysolja och syngas, ska kunna ersätta jungfruliga fossila råvaror.

2012/13:MJ337 av Lars Gustafsson (KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen i utformningen av regler för skrotning och omhändertagande av uttjänta bilar bör beakta möjligheten att ägna sig åt fordons- och motorhobby.

2012/13:MJ365 av Finn Bengtsson och Michael Svensson (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av möjligheten att i lag säkrare ekonomiskt trygga ansvarsfördelningen vid avveckling av uttjänta vindkraftverk.

2012/13: MJ373 av Anita Brodén (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av uppföljning och översyn när det gäller importerat avfall.

2012/13: MJ376 av Betty Malmberg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om efterbehandling av förorenade områden.

2012/13: MJ382 av Betty Malmberg (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om konsumenters behov av information om miljö- och hälsoproblem som kan uppstå vid hantering av nya ljuskällor.

2012/13: MJ391 av Gunnar Axén (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att avskaffa anmälningsplikten för kompostering, återvinning eller bortskaffande av hushållsavfall för fastighetsinnehavare eller nyttjanderättshavare.

2012/13: MJ418 av Henrik Ripa och Susanna Haby (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tobaksprodukter som skräpar ned.

2012/13: MJ425 av Matilda Ernkrans m.fl. (S):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige behöver en plan för att uppfylla kravet på att halvera kassationen av livsmedel fram till 2025.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska granska skälen till att 30 procent av den färska frukten och de färska grönsakerna slängs bort innan de når slutkonsumenterna.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att satsa på forskning kring hur vi utvinnet fosfor ur avloppsslam, vilket på grund av höga halter av farliga kemikalier i mindre utsträckning kan användas för gödselmedel.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om forskning kring hur man kan avvattna rötat naturgödsel för att göra det till ett mer attraktivt gödselmedel.

2012/13: MJ434 av Jan Ericson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om pant på lågenergilampor.

2012/13: MJ439 av Jan Ericson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten till ett politiskt initiativ för att förmå berörda branscher att minska mängden onödiga förpackningar.

2012/13: MJ440 av Jan Ericson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga ett införande av pant på batterier.

2012/13: MJ455 av Matilda Ernkrans m.fl. (S):

33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fiskare bör kunna lämna det avfall de fått i sina fiskeredskap avgiftsfritt i hamn.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör upprätta en handlingsplan med olika steg i tid, geografiskt läge och riskklass för att åtgärda miljöfarliga vrak i havet.
47. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör anta ett mål för insamling av matavfall.
48. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda ett införande av ett nationellt elektroniskt system för hantering av farligt avfall.

2012/13: MJ473 av Cecilia Widegren (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för enkla regler för och krav på motorhistoriska-fordons-entusiaster.

2012/13: MJ480 av Ulf Holm och Mehmet Kaplan (båda MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om åtgärder för att minska matsvinnet.

2012/13: MJ482 av Mats Pertoft och Jan Lindholm (båda MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda införandet av ett pantsystem för cigarettfimpar.

2012/13: N306 av Jonas Eriksson m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda hur man kan verka för ökad återvinning av oanvända metaller och sten i vår bebyggda miljö ("urban mining").

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stimulera forskning och utvecklingsinsatser inom s.k. urban mining.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av lagstiftningen som reglerar hantering av utvinningsavfall.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stimulera forskning och utveckling av s.k. waste mining.

2012/13:N344 av Josef Fransson och Thoralf Alfsson (båda SD):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fondering av medel för skrotning av uttjänta vindkraftverk.

2012/13:N405 av Lise Nordin m.fl. (MP):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avfallsförordningen bör kompletteras med krav på att kommunen ska tillhandahålla medborgarna ett insamlingsystem för matavfall i den utsträckning det inte kan anses orimligt utifrån ett samhällsekonomiskt eller insamlingstekniskt perspektiv.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kommuner ska ha ansvar och rådighet över matavfall från hushåll, restauranger, livsmedelsindustrier och andra verksamheter där avfallet går att röta till biogas.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 13

Motion	Motionärer	Yrkanden
13. Motioner som bereds förenklat		
2012/13:MJ225	Ann-Kristine Johansson och Lars Mejern Larsson (båda S)	
2012/13:MJ234	Otto von Arnold (KD)	
2012/13:MJ242	Lennart Axelsson (S)	
2012/13:MJ243	Susanne Eberstein (S)	
2012/13:MJ278	Tina Ehn och Mats Pertoft (båda MP)	1
2012/13:MJ287	Carina Ohlsson (S)	
2012/13:MJ317	Jan Lindholm (MP)	
2012/13:MJ365	Finn Bengtsson och Michael Svensson (båda M)	
2012/13:MJ418	Henrik Ripa och Susanna Haby (båda M)	
2012/13:MJ425	Matilda Ernkrans m.fl. (S)	7 och 9
2012/13:MJ440	Jan Ericson (M)	
2012/13:MJ455	Matilda Ernkrans m.fl. (S)	33
2012/13:MJ480	Ulf Holm och Mehmet Kaplan (båda MP)	
2012/13:MJ482	Mats Pertoft och Jan Lindholm (båda MP)	
2012/13:N344	Josef Fransson och Thoralf Alfsson (båda SD)	4